

NAP KIADÓ

A KÉTFEJŰ MACSKA

A KÉTFEJŰ MACSKA

*Öt szlovák költő
Tóth László
válogatásában és fordításában*

A KÉTFEJŰ MACSKA

*Öt szlovák költő
Tóth László
válogatásában és fordításában*

MILAN KRAUS, JÁN ONDRUŠ, ŠTEFAN STRÁŽAY,
MILA HAUGOVÁ, DANIEL HEVIER
versei

Dunaszerdahely 1997

*A kötet kiadását
a PRO SLOVAKIA Nemzeti Kulturális Alap
támogatta*

*Vydanie publikácie podporoval
Národný fond kultúry PRO SLOVAKIA*

© Tóth László, 1996
© NAP Kiadó, 1996

MILAN KRAUS

AZ IDŐ BŰNE

MÁJUSBAN

Tetszik is meg nem is nekem ez a május
Ha nem volna ott az a felhő maradéktalanul tetszene

Node mindennek megvan a maga mérlege
S a színarany serpenyőket képtelenség különválasztani az
égbolttól

Tetszik is meg nem is szeretem is nem is
Az ujjbegyekben érezni már az ideges remegést

A rakparton ma rengeteg az ember – meddig
Meddig szálldosnak még a kicsi pillangók

A nap pontban négy óra tizenhét perckor kél
És a napnyugtának tizenkilenc harminchatkor kell lennie

Nincs ahol elrejtőzhetnénk mondd gyereünk innen
De hová az idő mögé annak határain túlra

Látszatra üres csupán minden tér
Mindig ugyanaz a semmi

De legalább május van a felleg alatt és nem
mondjuk augusztus január vagy éppen december

Óvjuk meg a pillanatot hadd zúgjon akár a porszívó
Miközben a mélabús felhőt kiszippantja a szőnyegekből

Minden a mérleg jegyében történik
Miként szeptember végén is

FŐNEVEK

Ágy és üresség
reggel háztetők
karbid és jó bor
molnár s rózsaszál

Elveszett asszony
gyapjúruhái
szobor zord folyó
Beethoven feje

Azután újra:

hátrálás árnyak
keringő és fű
fény fém fék homok
halász és kezek

Éjszaka éjféli
Kövek fúvása

ÉJSZAKÁNKÉNT S NAPPALONKÉNT

Megy a vonat az éjszakában és az utas egy házat figyel. De miután a sötétség miatt csak elmosódó körvonalait látja, következtetései népesítik be azt.

Feltételezi, hogy megannyi vágy, s szép reménység lakik ott, de elég nagy tér jut a melankóliának is.

Tudja, hogy dolgos és sikeres családok, ám dolgos és sikertelen családok is alszanak abban a házban, fiatalok, öregek, magasak és alacsony termetűek. Albérletbe szorult házaspárok és gézengúz gyerekek. Egy hölgy is lakik ott, aki korántsem olyan szép, ahogyan azt gondolja. Öregek köpenyei, gyenge vigaszok köpenyei. Nélkülözhető háziállatok. Felele-

venedik ott a régmúlt, s idegesen csöpög a víz a csapból. Egy bizonyos modern gondolkodású, ám tutyimutyi úr is lakik abban a házban. Meg egy csupa álproblémával küszködő értelmiségi család. Valaki tengeri hajóútról álmodik. Egy másik álom halott apát kelt életre. De vannak elmosódó és megjegyezhetetlen álmok is. Virágok nyílnak a cserepekben és azok kókadoznak a vázákban. Az ajtó előtt az előreláthatatlan dolgok ücsörögnek.

Most mindent leegyszerűsít az éjszakai alvás. De közvetlenül pirkadat után minden más lesz.

Hát a fej? Mi van a fejjel? Majd szétrobban.

TÖPRENGÉSEK A VÁLTOZÁSOK FÖLÖTT

Tegnap kő

Mai por

Beszélnünk kellene

Az ismeretlen szövegű

Táviratot váró

Városról

A Hová folyó fölé

Épített hídról

Az Egyetértés téri

Házmesterekről

S a jövő század havai fölé

Hajló homlokról is

S meg kellene szólalnunk:

Vannak nehéz dolgok

Majd hangsúlyosan:

Vannak igen nehéz dolgok

Meg kellene próbálnunk magyarázatot fűzni

Az Átváltozások könyvének

Bizonyos bekezdéseihez

Néhány estén át

Beszélgetnünk kellene
A véletlenek őserdejének irtásáról
A forró vízben úszókról
A fata morgánán át haladó karavánról
Misszionárius vagyok
Aki nem ismeri
A bennszülöttek nyelvét

MINTHA

Mintha alagútban
utaznánk
elválasztva az emberektől
természettől
Csupán az időt hallani
mint zakatol a kerekekben
Fölösleges
a figyelmeztetés:
Kihajolni veszélyes
Hiszen hova
Hiszen minek

Ti most azt gondoljátok
milyen jó ezeknek
egy szerencsés kéz
szalonkocsistul
helyezi át őket
egyik távoli helyről a másikra

Csakhogya mi
nem vonatban ülünk
otthon gubbasztunk
és az ágyneműnket
koptatjuk

Az az alagút
a sűrű eső
Az az alagút
a betegségeink
Köröttünk
borus az ég

Meg kell elégednünk
a számunkra kiszabott lakóterülettel
annak szobáival Mintha
tágas térségekben lennénk Valóban

TOVÁBBI KÉRDÉSEK

Egy ujjal pötyögtetem
a billentyűket
Zenét nem hallani
Csupán egy összetört dal
szavai szökdécselnek ide-oda

Fehér piros
zöld és fekete
konfetti hull

Nem vártam ilyen tarka esőt
a szürke fellegektől

nem ez az igazság

Nem zongoráról van szó
Az idegen szavak szótárának
új kiadását lapozgatom

konformál
konfrontál

Tehát hogyan
Mikor mit

Többek között ezek is kérdések
Ő többek között

BESZÉLGETÜNK

És egyikünk így szól: Milyen gyönyörű!

És a másikunk: Igen, szép.

De némelyek azt mondják: szörnyű, és mások: bolondság, hiábavalóság. Az ismeretlen bűvös körének nevezik, feneketlen kút-hoz hasonlítják, vagy egy olyan előcsarnokhoz, ahol ma összejönnek, holnap pedig elbúcsúznak egymástól a rongyos vándorok.

Ó, szekercék!

Ti mozdíthatatlanok és kibékíthetetlenek. Koponyáink kérgébe vágott szekercék!

Ó, terek!

Terek, s ti terek mögötti terek is, hol a töprengő fejek sétálgatnak. Íme, a kettéhasított fejek kongresszusa. Hol végeérhetetlenül szól a szférák zenéje, hol mélyen az érák félhomályába veszve kereng a földünk, akár a nagylemez egy régi-régi lemezjátszón.

És mi pedig beszélgetünk.

És szól az egyikünk, és szól a másikunk, de némelyikünknek egészen más a véleménye.

NÉPTELEN PÁLYA

A húgom mindössze hat esztendővel fiatalabb nálam és már mi sem értjük egymást – mondja egy huszonhárom éves lány, aki nem tudja elviselni a harmincnyolc éveset, ám ő meg nem érti az ötvenéveset, aki viszont csak nagy nehezen képes elszenvedni a hetvenkét éveset.

A futópálya néptelen. Félig lehunyta ellipszis alakú szemét. Egymásnak háttal állnak az egykedvű futónők.

A magára hagyott stafétabot egyedül botorkál a cél felé.

FELTÉTELEZÉS

A meggyújtatlan gyertya akár az alvó remény.

Most nem, még nem, talán holnap sem.

Nem. Nem.

Ám ez a nem bizonyára nem tart a világ végeztéig.

Megismétlem: talán; azt mondjuk magunknak: meglehet.

Az erdőt itt előttünk még nem kutatta át senki. Oly nagy. Oly hatalmas térségeken terül el. És nem kizárt, hogy valami váratlan eseményt rejt magában. Valami váratlan találkozást. A lánggal.

TÖRTÉNET

A halászok
akiknek kiszáradt a halastavuk
önkéntesnek
jelentkeznek a légierőhöz

a pilóták
akik kényszerleszállást
hajtottak végre
azt mondják
a térkép szerint
egy tónak
kellene itt lennie

De senki
nem tudja
megmutatni nekik

a repülőstanfolyamon
már csak halászok vannak

(Mit szóltok hozzá
pilóták
el is végzik
miért ne végeznék
hiszen zuhanni
egyszer valamiképpen
mindenki képes)

A tó páráként felszállt
a magasba
s ott
elvegyült
a felhőkkel

azé lesz
ki megleli

a tó

mely titokban
eltűnt
a földről

A VONAL

Lélektelen itt a táj akár egy tervrajz
Csupán ha tüsszentesz
Rezdül meg köröttes a levegő
Máskülönben minden
Jégbe fagyva dermedez
Vigyázz

Ezer és egy felület
Ezer és egy éjszaka

Akár ezt is mondhatnánk:
A látóhatárt kitaláltuk
Vagy ő vonta meg számunkra
A látható határait

A lélek körbejár a földön
Az öregek a zenit mögé távoznak
S a férfiak az arcvonalban vesznek el

Mit várhatunk még a vonaltól

Hogy végre begörbül
Hogy hullámozni kezd
Hogy összezsomósodik
Hogy darabokra törik
Hogy a semmibe vész

HOGYHA A KÉZ

Mennyi mindent megoldhatnának az ajtók.
Ám egymás után vonulnak el az emberek:
Meglehet, ezek még nem az igaziak – gondolják.
Jobb lesz, ha eltűnünk a sötétben. Ha vonatozunk ajtóktól
ajtóig, véletlentől véletlenig.

Ha virágokba emigrálunk, váltogatva víz, láng, szellő, nő-
tényfarkas vagy füst alakját öltjük magunkra.

Ha más testbe költözik a lelkünk.

Talán megrezdül és beszélni kezd a felszín.

Talán kiolvashatom sorsomat az állatok beléből.

Talán találkozom.

Mennyi mindent megoldhattak volna az ajtók. Hogyha az
ajtók. Hogyha a szó. Hogyha a kéz.

Ám az emberek sorra elvonulnak:
Meglehet, ezek még nem az igaziak – gondolják.

NYOMÁSOK

A hívatlan

látogatók átlépik küszöböm, és egyik szobát a másik után – megtöltik a lakást, miközben az a legfurcsább, hogy voltaképpen semmit sem akarnak tőlem. Szaporodnak csupán. Kétfelé, háromfelé, ötszázfelé osztódnak, szétmorzsolódnak, akár a sziklabérc.

Miért nem nyomják szét a falakat?

Attól tartanak, rájuk zúdul a mennyezet. Magukat féltik, engem nem.

És alig férünk már.

S mégis, ha csak így maradna minden. De elképesztő, milyen szaporák. Tolongás. Sokaság. Egyre kevesebb a levegő.

És a pillanat azt kérdi a pillanattól: meddig? Ám a pillanat képtelen a pillanattal közölni: mikor.

Menjetek el, menjetek el, mondom másodszor is. Guruljatok le a lépcsőn, törjétek lábatokat. Potyogj le, cserép, a tetőről, és temesd be őket.

Fájdalom, légy legalább mértékletes.

GYALOGÖSVÉNYEK A MAGASBA

Gyalogösvények a magasba. Kimondatlan ígéret hívószava lengedez a szélben.

Gyere!

Egyre kisebb és kisebb, végül már csak egy alig látható fekete pont leszel. A távolból úgy tűnik majd, hogy elvesztetél mindent, a tested alakját, s hogy szertefoszlott a lelked is.

Csak hogy növekedni fogsz a magasban.

Alattad a szélteben-hosszában elterülő táj, akár egy plasztikus térkép. Itt-ott füstoszlop; meglehet, még őseid áldozati oltárainak történelmi füstje. Egymásba folynak a színek. Habzik az ezüst.

Te valahol másutt vagy.

Az égbolt a dombok hátára támaszkodik.

Engedd, hogy betakarjon valamelyik felhő. Mártózz meg benne. Talán sétára csábít majd az azúrszín réten. Egy minden kötelezettség nélküli képzeletbeli útra. Netán a töprengés mély karosszékébe süppedsz. Ahol aztán minden megtörténhet.

De van más lehetőség is.

Ereszkedj le a másik oldalon. Vedd szemügyre más tájak más képeit. Fáradt érzéseidet más találkozások vizébe meglocsolva frissítsd fel, s fogadd a messziről jövőnek kijáró tiszteletet. Érdemtelen megvendéglésedet. Noha rövid időre is. Azután könnyű léptekkel indulj vissza. Vissza a magasba. Ahol ismét csak alig látható fekete pont leszel. De immár mégis valami más. Mint akit messzi vizek habjai fürdettek meg.

Hát a harmadik lehetőség? Valami olyasmi, aminek létéről ez idáig sejtelveid voltak csak, s aminek neve sincs még. Ami alakatlan lehetőség és igazi meglepetés.

A magasba vivő gyalogösvények egyszerre ígérnek mindezt.

AZ IDŐ BŰNE

Nehéz megérteni hallgatásom árnyait.

Menj, folytasd csak utadat.

Kár az időért, amikor csütörtököt mond a szó, akár a pisztoly egy szomorú kapitány kezében. Hiszen nincs bűne egyikünknek sem. Mindketten ártatlanok vagyunk ebben a megsűrűsödött légkörben. Idegenek egy furcsamód alig észrevehető szakadék fölött.

Alig észrevehető szakadék!

Egy át nem lépett, megsejtett, szabad szemmel alig látható, begombolt kabátban rejlő szakadék, melyet kitaláltunk, elővarázsoltunk, melyet nem kutattunk át, melyet a szétszórt testek közé rajzoltunk, egy nem mély, egy veszélyes, ám bejárható szakadék.

Rettenetes ez a szakadék!

Nyugodtan elmehetsz, hiszen hallgattam.

AZ ÉJSZAKA MEGIDÉZÉSE

Hullj, hullj csak le, éjszaka fekete függőnye. A város kövei kinyújtják feléd karjukat. Fáznak az utcák, köpenyért esedeznek. A folyók szívesebben torkollnának az alkonyatba, hiszen mérhetetlen messze van ide a tenger.

A természetet már betakargatta az álom; álmukban sutognak a fűzek levelei is.

Zúdítsd le reánk a lecsillapodás záporát.

Adj jó éjt a kislányoknak. A nyugdíjas szomszédasszonyt köszvény ne gyötörje. Adj ihletet a költőnek, és tegyél óvatosná minden sofőrt. Óvd a műtétet végző sebész kezét, a szülő nők arcát vond boldog ragyogásba. Óvd meg a kóbor Martát a trippertől, és világíts az éjszakai diákok tankönyveire.

Nem Ahriman birodalma, s nem a testvérgyilkos Széth királysága a tiéd. Lázás homlokoknak enyhét adó árny, kertekre hulló könnyörületes harmat és a fogantatás sötétségből szőtt vánkosa vagy. Fáradtságunkat szárnyaid szélörvénye sodorja messzire.

Szárnyaid szélörvénye sodorja messzire fáradtságunkat.

BAROKK ZENE

Barokk zene szól a rádióban
Egyszerre élek ma és valamivel ezerhétszáz után

Látják mire képes
ez a késő éjszakai műsor

Fél lábam
a Thuringiai hercegségben

Már hallani sem hallok semmit
csupáncsak figyelek

A megértett és félremagyarázott
barokk zene átzenget az évszázadokon

Lám mi vár ránk is
Búvópatakok változékony sorsa

HEGYEK LAKÓJA

Ezek a hegyek, ezek a völgyek!
Nem unták még meg folyton ugyanazt a helyet?

Csak állnak az örökös mozgás világában,
csak alszanak, s valamiféle éber álmot látnak.

Időnként úgy tűnik, szárnyuk nő
ezeknek a hegyeknek és ezeknek a völgyeknek,

időnként meg úgy, hogy már-már fölrepülnek
és elhúznak, akár a borostyánkőszínű méhek raja,

de csak a magasban úszó felhőktől szédültem meg,
s a vágyam kelt szárnyra csupán, ha nem tévedek.

Vajon kinek az akaratától függ,
hogyan a táj arculata nem változik?

A természet nem tréfál, csupán
minket enged tréfálkozni egy kicsit, azután megelégedi.

ALKONYATKOR

Sziklaszálak a láthatár legszélén – titánok jó éjszakát
Sok mindent ígértetek
S mi is sok mindent ígértünk
Nemsokára mindenre azt mondjuk
tegnap

JÁN ONDRUŠ

KETTÉOSZTÓDÁS

MENEKÜLÉS

Íme, J. Ondruš, mielőtt kézbe venné
kis bőrröndjét:
már csak néhány dolgot.

Van, akivel parolázott, van, akit megsimogatott.

Melyik lábbal induljon most.

Vagy megvan-e mindene, megvan-e
a kulcsa, gyűrűje, lyukas zsebe, bátorsága,
világot tükröző kése, megvannak-e a dalai a fülében,
a gondjai, melyek miatt nem képes új erőre kapni
és a szállóigéi a türelemről, mely -

vajon mit is terem és hol van már, miért késik,
s miért szürkül el, mire visszatér...

És máshol érteni fogja-e vajon - úgy, ahogy itt nem -
a csillagokat, a köveket és az ellenségeit,
és elkapja-e röptében a szerelmet és nem siránkozik-e majd
érte és miatta, és egyáltalán ép ember
lesz-e, tehát lesz-e feje,
még ha pityókás is, vagy a hóna alatt hozza,
és látja-e majd, hogy az egymást érő napok
akár az ajka ideges rángása, melyet ő váltott ki mindig,

de hát nem mindegy, minek mi az oka,
hiszen tudjuk, azon igyekszünk,
arról van szó, hogy nélkülük nincs
sikítózás, lakodalmas kocsi, ütés és nincsenek sebek,
nélkülük széthullanak, fájnak, nélkülük
összevissza nőnek a gyökerek, körbefonják a bokákat,
s elvágódsz, majd fektedben kinyújtott a kezed:
ó, rózsá!

Melyik az a láb,
mellyel indulnia kell.

Van, akit nem simogatott meg.
Van, akivel nem parolázott.

J. Ondruš
talán itt marad.

SZÓT KERESŐ

1

Leült egy kút mellé a férfi, kérdezősködött,
s kiszórta szandáljából a port.

A kavicsot.
A göröngyöt.

Higgyétek el, elvesztettem
a szót, mellyel szeretni lehetett engem.

Azóta nem látta senki sem.

2

És közel esett késhez a kés,
kutyához a tőgy, gyutacshoz a nap.

3

És közel esett sebhelyhez a sebhely,
füvekhez a megannyi halott, kiknek kezéből táplálkozik.

4

Átkeltem a folyón
és a túlsó partról kiáltozom.
Az innensőről válaszolok.

Bevárom magamat az utcasarkon
és nagyot kiáltok: Tolvaj.

Mindenki utánam iramodott.

KETTÉOSZTÓDÁS

Egymáséi leszünk, apád helyett apád leszek,
mondom magamnak,

veszek neked játékpuskát, csokoládéérmét,
ide-oda rángó, áttüzesedett vonót, gyere,
elcsicsí-
csicsí-csicsígtalak,
azután ügetünk egyet a térdemen,
csak bökd oldalba a sarkaddal,

föltámad a szél, örvényt kavarnak a szárnyak –

és tudd, hogy mindez lehetséges
és a madár a csillagok felé zuhan –

és újból föltámad,
elfújja a gyufa lángját –

és tudd, hogy mindez lehetséges,
hogy a láng fölszáll, mint szalmaszálból
a szappanbuborék,
repül és megtéveszti a járókelőket, kik a lángot követve
visszatérnek az önző gyerekbeszéd kiindulópontjái.

Ó, hát olyan a mosolyod,
mint egy szem tökmag.

De ha talpra állítalak
és előre szegezem az ujjam, fuss,

fuss és tudd meg, hogy olyan vagy önmagad előtt,
akár hirtelen éles fénysugárba került nyúl az autó előtt.

AUSCHWITZI TŰZ

Fölegyenesedett a láng, megtántorodott,
tett két-három lépést.

Hány nyelven kezdett el könyörögni.
Hány kézzel hadonászott.
Hány lábbal toporgott.

Talán ki lehetett nézni az ablakon.
Az égő ablakon.

Vagy dörömbölni az ajtón.
Az égő ajtón.

Vagy leülni az asztal mögé.
Az égő asztal mögé.

Ó, milyen izgatott, milyen élő, milyen emberi volt,
akár a kútnak, volt mélysége és feneke is,

belenyúlhatsz a kezeddél,
papírhajót hajíthatsz bele, hadd táncoljon hullámain,
végighúzhatsz benne egy kést, a felszín összezámul mögötte.

Belenéztek, mintha áttetsző szemekbe néznének,
keresztülláttak rajta a túlsó partra,

gyökerek voltak ott, lassan beérett
és egyenként leszakíthattad lángjait

és rátehetted azokat egy serpenyőre, amely
a láng súlya alatt nem szállt alább.

TÁNC

1

A bika felnéz az égre,
nevetséges, ahogy siránkozik.

Mielőtt tekinteted elérne egy csillagot,
visszafordulsz,

2

a sötétben
szalmaharanggal szóljatok, nyissátok föl az almát,
raccsoljatok benne a magokkal,
fogjátok halkabbra hangotokat, puha az ínyetek,
suttoztatok, levélhez levelet dörzsöljete,

3

szelet kenyérbe harapsz, eltévedsz
sötét mélységeiben, labirintusaiban,

4

valakit keresel, kit keresel benne,

5

soha nem találkoztok,
más-más folyósokon jártok,

6

egymástól elfordulva szeretitek egymást,

7

egymás válla fölött szeretitek egymást,
spanyolfalon keresztül, szívdobogva és búsongva,
zárt ajtókon keresztül, fügefalevélen keresztül,
a gyűrűn, számlapon, íráson és fogantyún keresztül.

8

Ha táncolsz,
nevetségesen siránkozik a bika,

de ha kétszer megnéz valamit,
utoléri saját tekintetét

9

és komor bölcsességét belülről éri napfény,
egész és zárt, akár a tojás

10

és beszélgetni kezd a gyerekpapuccsal és a békával,
nyelv nélkül, megnyitja azokat, s mintha
paprikaszín lepkeszárnyak pora után
vágyakozna.

11

Itt ajkaival megérint, melyekkel venni tud
a fáról, a tőgyből,

melyek közt átvisz téged,
egymás mellé rak

és böffent nagyot, és a nyál, amelyet lenyel,
a tied lesz.

EMLÉKEZET

1

Minden reggel egyetlen kitakart ablak volt,
előreszaladó kutya és hatalmas
lehetőség arra, hogyan kell a medence fölött
az egész testtel határozni.

Felkelt a nap.
Indulni döngő léptekkel kell.

Behúnyni a szemet, emlékezetből vándorolni,
minden lépéshez más lábat választani,
mindig másikat, másikat a lépcsőhöz, másikat
a nem látható virághoz,

elkerülni a bögrét és az utadba állított széket,
a kanyarokat, a követ, bogáncsot,
megállni és tudni, hol vagyok.

Mindig a nap alatt.
Indulni döngő léptekkel.

Lefeküdni, szelet kenyeret kérni
és órákig térdepelni
az álnok víz fölött, kiemelve
sötét mélyét és megdermedt halát.

2

Öt almát, horgot teszek az asztalodra,
és te azt mondod: akkor.

Egy fiút rajzoló, amint épp kezdi megszokni
a kapcatekerés bonyolult mozdulatait,
és te azt mondod: akkor.

Csakis akkor.
A nap alatt lenni ismét.
Hogy döngő lépteiddel is érezd.

Központi szerepe mindig is az égbolt
malomkerekének lesz, amellyel ellentétes irányban
mozdul el a nap, a hold, a föld,
öt perccel elmozdítva az órák mutatói
és lent két
fogaskerék.

Közéjük dugod a hüvelykujjad.

Hang riadt nyomban és az esernyő alatt
anyád rohant veled, csitítgató ajkán
kitépett póklábként kaszált
halántékáról aláhullott hajszála.

3

Akkor volt az öt kiválasztott kukoricaszem.
A hold akár egy virágcsokor.
S volt a kutya.

Volt egy csendes, érintetlen fa is, dió,
az emlékezetemben hordom, s ma az emlékezés
hosszú rúdjaival verem le róla a termést.

Ott lenni mindig.
A nap alatt lenni mindig.

Ott állt héjalábon a zöld kukorica, gyökereivel
megkapaszkodott és a legjobb nedveket itta,
melyek testéből kibuggyannak, megkeményednek a
kötés alatt,
s kristállyá válnak a magokban.

Ott lenni mindig.

A nap alatt lenni mindig és letördelni,
ujjaiddal lemorzsolni, szabaddá tenni a csöveket,
összegyűjteni és szétszórni a magokat,

induló, döngő léptekkel.

Kakas futott a nap alá. Fölfedezett
mindent és mindenkinek.

A KÉTFEJŰ MACSKA

1

Még van egy kis remény, mondja a macska,

van benned egy kő,
s ha elesel, miatta emelnek föl.

2

Hirtelen elhatározod magad,
mondja a kétfajú macska,

harmadik lábaddal
átléped a vonalat,
de szabálytalannak minősítenek és visszahajítanak,

3

és utadban van a lábad, nem tudsz mit kezdeni vele,
belebotlasz
a holdsugárba, a másik lábadba,
a hihetetlenségbe, a lesütött szembe,
sántítasz, megbénulsz, elrejtet
és nem mész ki többé,

4

a sivatag kezdete, mondja,
pici kis homokszemcse a szivárványhártyán,
szemhéjra száradt só,

5

körös-körül
itt is, ott is fésű-
fog, hajsza, szempilla,
összeszáradt bőrbe zárt csontváz.

6

És megint elhatározod, hogy a harmadik lábaddal
átléped a kört,
de szabálytalannak minősítenek és visszahajítanak,

7

kanalat és tányért nyújtanak be a körbe,
almát dobni be hozzád, vizet öntenek a poharadba,
de nem érintik a kört, átszólnak rajta, s azt suttojják:
maradj itt, maradj itt,

hunyj be a szemed és fölébredsz,
szomszéd.

8

Valami történni fog, valami megváltozik,
mondja a kétfejű macska,
ott, ahol migrén gyötör, a halántékcsonton
rózsaszín nő vagy harapófogó, csengőgomb,
a hüvelykujjadból hatodik ujj,

9

részekből, apró darabokból állsz,
s azok egymáshoz illeszkednek szorosan,

összesimulnak és különválnak, s te nem tudsz úrrá lenni
rajtuk,
rácsapsz az asztalra, s széthullanak
ököltre, térdre, fejre, nemiszervre,
szarvra a fül mögött, a szarv mögött pedig egy harmadik
fültre,

a kő ezek alatt van,
s ha elesel, miatta kotornak szét.

10
Ha nem volna az a másik fej, a macska
átugrana egy lángoló karikán, átbújna a tű fokán,

de az megszólal, s azon
töpreng kétségbeesetten,
hogyan is volt.

11
Kezdetétől és végétől egyszerre mondja a történetet
és sohasem néz szembe önmagával:

vagy én,
vagy te.

Csak prüszköl egyet.

CSOMÓ

Az ajkak összezárulásával keményebben,
a nyelvvel nehezebben,

itt van a hold, a kebel víziója,

érezni téged, ahogy a fájdalmat érezzük,
tudni téged, ahogy a halált tudjuk,

itt van a hold, a váll víziója,

elfordulok, szétmorzsolom a cigarettám,
nyomorgatom kis kezedről a kesztyűt,

szeressetek mást,

mást gyűlöljetek,

mindegyikünk más-más
oldalán lesz a szerelemnek,

amely szétkergetett bennünket,

elárult bennünket,

megkeseredett, miként a szájból szájba
adott cukorka,

maga előtt hajtott bennünket, a nyomunkban volt,
mindenfélét kiabált utánunk,

a kutyát idézte meg tanújának,

nevetett, magyarázatot kért,
indoklást,

egymással szemben haladtunk, érintés nélkül
mentünk el egymás mellett, eltékoztunk a szerelmünket
és mentünk tovább, el innen,

mindegy hová, csak el,

szétmorzsolom a cigarettám,
levágott hajfonatodat nyomorgatom,

rámutatok magamra, de mindig kitérek
magam elől és elfordulok magamtól, nem, nem, nem,

íme, a tengely, amely körül forgok,

rákötözve a nyelv csomójára.

KIÚT

Ha nem nyitja senki,
zörgess be öklöddel a kiúton,

téveszd meg a kiutat,

valaki a kiutamon kopogtat,

valaki a kiutamnál
álldogál, várakozik,
támaszkodik,
valaki bekopog rajta, s türelmetlenül
toporog a kiutam előtt,

vajon mit akarhat a kiutamban,

egymásnak esünk a kiutamnál,
én kifelé törekszem, ő befelé,

kettős kiút ez, lám,

lépj be egy idegen kiútba,

törj be a kiútba,

hatolj be a kitárt kiútba,
vágd be magad mögött a kiút ajtaját,
szögezd be, deszkázd be
a kiutat,
vedd ki ajtótokját, s falazd be a kiutat,
lábujjhegyen állva egy ilyen kiút előtt,
töröld fényesre azon kiutak kilincsét,
melyek nehéz helyzetből vezetnek ki.

ÚTTALAN UTAKON

Kitaposott
úttalan utakon,

elszántan
zötykölődünk,

elválnak
úttalan útjaink,

senki nem térít le
megbízható
úttalan útjaimról!

A legrövidebb az egyenes
úttalan út,

újakat kell taposni,
új úttalan utakat,

hagyományos és sokak által járt
úttalan utakat,

egy harmadikat kell választanom,
egy harmadik úttalan utat,

a magam
úttalan útjait
járom végig én.

Rendkívül forgalmasak mind,
az általuk rajzolt bűvös körben tetteim
csizmájával szavaim
nyelvére taposok,

arany úttalan
középút.

MIUTÁN ELOLVASTAM MARK TWAIN ELBESZÉLÉSÉT AZ IDE-ODA UGRÁNDÓZÓ BÉKÁRÓL

1

„Itt van, hikk”, mondta a részeg olvasó. „Itt van, hikk”, hebegett a békáról szóló elbeszélés fölött, „az a hely, hikk.”

2

„Hic Rhodus, hikk,” folytatta az olvasó és rámutatott valamire az elbeszélésben. „Hic Rhodus, hikk, hic, hikk.” „Hol van, hikk,” matatott ujjával az elbeszélésben, „az a hely? Hikk”. „Hic Rhodus, hikk, hic, hikk.” „Az erkölcs számára,” hebegett és azon töprengett, hogy hol a béka és hol az erkölcs, „az a hely, hikk”.

3

„Hic, hikk.” „Hic Rhodus, hikk.” „Itt van, hikk, az erkölcs számára, hikk.” Az olvasó felhevült. „Itt van,” jött tűzbe Rhodus és az elbeszélés ismeretében. „Hic Rhodus, hikk, hic, hikk,” találta meg ujjával az elbeszélésben és kezdte értelmezni a békát, az erkölcsöt és a helyet.

4

„Hic, hikk.” „Hic az elbeszélés, hikk.” „Hic a béka, hikk.” „Hol van?, hikk,” botlott meg az olvasó nyelve, miközben azt vizsgálta, hol van Rhodus és hol van hic. „Rhodus? Rhodus! Rhodus? Rhodus!” „Hikk,” nicsakozott az erkölcs fölött a béka és a hely ismeretében. „Hic? Hic! Hikk. Hic? Hic! Hikk.” „Hic az elbeszélés, hikk,” kereste az olvasó az elbeszélésben az ujját és az erkölcsöt. „Hol van, hikk.” „A hely, hikk,” nézett szét az olvasó és az elbeszélést kereste. „Hic Rhodus, hikk. Hic, hikk.”

TÉRDEPLÉS

1

Estére belezuhansz a térdeplésbe
térdtől fölfelé kimeredsz belőle,

elmerülsz benne, belesüppedsz és ilyenkor
egy térdeplésnyivel vagy alacsonyabb magadnál,

a mélybe tart a térdeplés lépcsője,
le a föld mélyébe és te végigmész rajta,
a térdeplés mentén távozol,

és felrakod a térdeplésre,
felemeled rá, elhelyezed és viszed rajta

a bölcsődet, melyet a haranggal együtt
hoztak mozgásba, melynek falát balról
egyre nehezedő szíveddel kongatod,

harangszóval búcsúzik tőled a bölcső, s amint távolodsz
tőle,
ércesen zengő hangja kísér végig utadon,

a harangban ébredsz öntudatra és benne indulsz növeke-
désnek,
a harangban állsz lábra és sírva is a harangban fakadsz,
és fejed kidugva belőle, kiöregszel a harangból,

felhalmozódsz a térdeplésen, terhed alatt
belesüppedsz és az emberhúsra éhes
térdeplés elnyel, s elevenen
fal fel téged.

2

- Lám, az ajtóban térdepelsz most,
melynek pántja a térdedben van,
s zárja a szádban.

- Lám, a térdeplésben kitárulsz,
a bejárat a térdeplésen át vezet, mely
kisebb akármelyik ajtónál.

SZEKRÉNY

1

Félhit egészpapja, ki
egésztlát hirdet sz hozzá egészkanalat,
melyhez egészlánccal vagy hozzákötözve,

eltéveszted a kilincset, belépsz a szekrénybe,
lám, mekkora tömeg van odabent, váll váll mellett,
s nyitott kalap a lábnál,

elébe kerülsz a csődületnek, keresztezed útját,
jelenléted felbolygatja őt, prédikálni kezdesz neki,

a kijárat felé tereled az első sort, előénekelisz,
hóna alá nyúlsz az elmaradóknak,

megrángatod ruhájuk ujját, lecsendesíted a sírókat,
megérinted könyöküket és vigasztalod őket:

Félhit egészpapja vagyok, aki
egésztető alatti egészségfészket hirdetek néktek és
félmadár vagyok, egészségfagra kitett féltőjás.

2

- És ilyképpen rezzent szemhéjunk
a szekrényben minden suttogásra,
s váltunk mulandóvá sziszegő mássalhangzóink által.

- És fejünk horgadása közben
oldalára billent a szekrény és nagyokat sóhajtvá,
súlytalanul emelkedni kezdett.

- És ilyképpen vitt bennünket éjfél tájt
a szekrény, miközben négy
fából faragott patája vadul kalimpált.

A KÖTÉLJÁRÓ

1

Mielőtt véget érne
utad a kötélén, fogd vissza arcodat,
fékezd le, állítsd meg teljesen,
s fordítsd magad felé.

2

Mivelhogy utad a kötélén
a fekete felé tart, a feketében ér el
telitalálatot, a teljes feketébe hatolással,
s azzal, hogy kizuhan belőle,

3

hirtelen arra ébredtél, hogy feketeként
nézel, feketeként hajolsz ki
az ablakon, leveszed a feketéről a kalapot
és a fekete általad tördeli kezét,

egyszeriben együtt találod magad a feketével,
egyenrangú vagy vele, feketeként lépsz ki a házból,
feketéként hallgatózol és feketeként beszélsz,
és feketeként pillantasz szét a kötélről:

4

lám, hogy dolgozik fogsorod helye
az agyagban és föld-sóhajtozással,
verem-nyöszörgéssel beszél rólad,

az agyagból kimeredő fogsorod
árulkodik annak nyitott mélységéről,

fogsorod agyagból feltörő vallomásából
tudod, miért harapott bele a földbe,

te pedig, előrehajolva a kötélén, megkérded,

hova a kötélén, s rajta merre,

5

mivelhogy utad a kötélén
a tűzön át a hamuba tart és oly
magasan van, mint a fölemelt fejsze és oly
meredeken, mint a fejed fölé feldobott kő,

6

arcod elé rántott tenyereddel eltakarod
a feketét, feketeként rémültél meg,
a rémület hatalmába kerítette a feketét, s most
úgy reszketnek a fekete végtagjai, hogy képtelen vagy
megtartani a feketében egy csésze kávé vagy egy szál
cigarettát,

feketeként sápadsz el és feketédet
kiveri a verejték, amit a feketével törölsz le,
futkos a feketéden a hideg és feketeként reszketsz:

7

lám, fintorod helye az agyagban
rátalált a szádra és az hangot hallatott,

a fintor megvalósulása az agyagban
egészen kiáltó szádig a sajátod,

ráncaidból bukkan elő,
arcvonásaidból születik, apránként
gyűjtögetted össze, különálló gúnykacajaidból,

most pedig, magad alá kémelve, megkérded:

meddig vagy a kötélén, s rajta meddig mész.

8

Ekkor hirtelen bukfencet vetsz
előre a kötélén, beleugrasz
a bukfencbe, eltűnsz benne a figyelő szemek elől,
s a bukfencet bezárod magad mögött,

9

nem ismernek meg a bukfenc alapján,
alakatlan vagy benne, hol elrejtetted
és a bukfencel felismerhetetlenné tetted arcodat,

nem hagysz benne nyomot magad után, a bukfencben
nyomkereső kutyaikkal sem találhatnak rád,

a bukfenc által rugaszkodsz el magadtól, nem lehet
hozzád érni, megütni, s eltalálni kövel,

háromszor fordítottad rá a kulcsot a bukfenc bejáratára
és az ajtót elhajítottad,

10

a bukfenc által értesülsz magadról és úgy jössz ki belő-
le,
akár egy elhajított játékkocka, akár egy szám azon a
kockán,
a bukfencel számolod ki és becsled föl
a távolságot és a testsúlyodat,

11

a bukfencben önmagad vagy, külön
középponttal, s akörül forogsz,

a bukfencben határtalan vagy és színültig
töltöd meg magaddal, homlokod
verejtékcseppjeivel öntöd tele,

levegőt veszel a bukfencből és belőle
sikoltasz ki, míg utad véget nem ér a kötélén,

12

bukfenced kizárólag a tiéd, nem osztozol
rajta senkivel, egyedül – egy és oszthatatlan –
maradsz benne és a világ forgásával ellentétes
irányban forogsz a bukfencedben,

13

de nem is térhetsz vissza a bukfencből,
a középpontja felé közeledsz, egyre beljebb kerülsz
benne,

összezsugorodsz és összesűrűsödsz benne,
fekete ponttá sötétedsz és keményedsz,

olyan leszel, mint a céltábla, egyetlen
pontba összpontosulsz és minden tebenned végződik,

14

holtodiglan tart ez a bukfenc és te annak
közepén vagy, elfordulva a világtól,
így mész egyre tovább, folytatod utadat és meglehet,
ez az az irány, amerre távozol,

15

járjunk hát a végére, összegezzük: lám, úgy közlekedik
a halál a bukfenceden, akár egy keréken,

azon köszörüli a kését és ekéjét, maga
előtt görgeti a bukfencedet, mind messzebbre
gurigatja és hozzá-hozzá vágja az úthoz,

a halállal a hátán ugrándozik a bukfenc
teste és könnyedén viszi őt.

16

Mivelhogy utad a kötélén
akár a giliszta,
széttépve, kettévágva tekereg,

élesre van töltve – történye te vagy – és megemelkedik,
céloz és oly pontos, akár a keresztvetés,

17

de a feketére vetsz keresztet
és a feketében, a feketén mutatod jelét,
hogyan megadod magad, feketeként keseredsz el
és a feketét arccal lefelé hajtod az asztalra,

feketeként fordulsz utolsó dolgaidd felé,
feketén pereg le előtted életed és te tudod,
hogyan feketeként élted le, feketeként lélegeztél,
feketeként növekedtél és feketeként öregedtél:

18

lám, a vigyor helye az agyagban
a végéhez ért és teljesen megállt,

elegendő már a vigyor, a vigyor minden,

nem marad már semmi az arcról eltűnő
ráncok alatt,

ökölle szorult össze a vigyor és tenyérre
nyílt szét, amelyben nincs semmi,

te pedig, ránézve, megkérded,

miért a kötélén, s rajta minek.

19

Végezetül a bukfenc belevágódik
a feketébe, széttörik benne, kizuhan
belőle és ekkor föllázad
férfiúi önérzeted és levegőt lövellsz
magad alá, hogy sima legyen a leszállásod.

ŠTEFAN STRÁŽAY
EGYSZERŰ ÉLET

EGY REGÉNY KEZDETE

Keskeny ösvények a sírkövek közt.
Ezeken ballag a nyájas olvasó.

Mindegyik sírkőn ott
a felirat: Bovaryné.

Kavicsrakásként fekszenek a fal alatt
a részletek.

A virágok alatt a főhősök és a mellékalakok
nyugszanak.

A háttérben kissé különcmód mered magasba
a halottasház.

A természet zöld, az még él.
Le lehet írni.

Egyébként minden mozdulatlan: Olvasó,
azonosulj.

VALAMILYEN MÓDON

Eltöprengsz mindenben,
olvasmányaidon is. Nem ugrasz át mondatokat,
bekezdéseket, nem lapozol át oldalakat. Valamilyen módon
minden személyedben érint téged.
Az utcán is. Az újságokban.
Váratlan rádöbbenéseidben.
És minden valamivel lassabban történik meg,
mintha egyre több
időd lenne.

KÖVETKEZTETÉSEK

Ahhoz, hogy szeress valakit,
erősnek kell lenned. S ráadásul szeretned kell
önmagadat is. De általában
ez a legnehezebb. Az idő elszállt,
mintha a múltó évekkel
egyre fogyna a szerelem,
a figyelem. Nézelődöl:
ködös, vigasztalan ez a nap, olvad a hó,
csupa lucsok minden.
Ne tévedj. Olyasmiről írsz,
amit te látsz.

ELSÖTÉTÍTÉS

Még háború van, elsötétítés,
árny ül mindenben;

a kenyéren, a friss gyümölcsön,
a bekészített tűzifán,
s a kézen is, amely
egy kutyát simogat,

árny a tányéron, az abroszon,
s a kanalakon is, melyek
nem csendülnek össze a félhomályban.

Korán lefekszünk aludni.

Nyár van, s mi a nyárról
álmodunk.

B.-I MOTÍVUM

Tudom, hová utazom,
lehúzó
a vonatablakot,
kimegyek a folyosóra,
leülök, felállok, újságot veszek a kezembe,
félreteszem,
beszélgetni kezdek,
hallgatok,
nem sietek sehová,
sietek,
mintha mindez
még bármin is
változtathatna.

TORONY

A várkastélyban sok a szalon
és a szénnel telehordott pince.
A bronz pásztorlányok őrizte csigalépcsőkön
ételszag,
motorzúgás,
zongoraszó kísér fölfelé.
Ó, hányszor nézegetted már ezt a tornyot!
Odafent talán mindent
megérthetnél. De ahhoz végre-valahára
föl kellene menned ezeken a lépcsőkön,
üres dobozokat és üvegeket
kerülgetve. S végig kellene menned
a padláson is. Ám a vasajtó mindig
zárva van. De vajon
mit is láthatnál odefentről?

Égboltot, erdeifenyőket és nyírfákat,
üres fürdőmedencét, néhány szemetes kukát,
más tornyokat.

ÉS MÉGIS

Semmi kedved kimenni az utcára,
s elutazni sincs.
Előre tudod, hogy amit látni fogsz,
otthon és bárhol másutt is
megélheted.
Ám végül
önkéntelenül bár vagy szándékosan
mégis kilépsz az ajtón,
és minden olyan, amilyennek elképzelted,
csupán egy alig észrevehető,
mégis csodálatos különbséggel:
s ez a különbség te vagy,
te, ki idősebb lettél.

OTTHONRÓL

A kalitka kényelmes, berendezése
minden igényt kielégít, négy szoba,
loggia, mellékhelyiségek,
telefon,

a kalitkában vázák,
a kalitkában cukorka,
fogkefék, szalvéták,
krémek, kölnik, számonkérések,
amiért oly keveset vagyok otthon,

amiért olyan vagyok, akár egy kóbor kutya,
amiért örökké csak elmegyek otthonról, mintha ez
egyáltalán lehetséges volna.

AZ ÉGRŐL

Egyszer majd nem lesz semmilyen ég sem. S mégis,
mennyi mindent összebeszéltünk már róla. Tehát
tulajdonképpen létezhetne is. S elképzelhető,
hogymégiscsak létezik:
a múltban.

Persze, mindenki másképp van vele. Én úgy gondolom,
egészen barátságos is lehet. Aszerint,
hogymilyennek találod ki.

A VÁLTOZÓ VILÁGRÓL

Változik a világ, színét veszti,
keserűbbé válik. Az éjszakák egyre világosabbak,
telenként egyre kevesebb a hó. Mintha minden pillanatban
vasárnap estefelé járna az idő. A villamosok mindig
zsúfoltak. Az úttesten nem tudsz átjutni.
Örökké ugyanazok a teafajták és csokoládék
a kirakatokban. Rövid nyarak, koszos víz
a medencékben. Az idő egyre múlik –
tavasz, nyár és így tovább. Minden
elámulsz vagy elszörnyedsz éppen, ám később
megnyugodva jössz rá, hogy a világ mindig
ugyanaz, csak te
változtál meg
ily nagyon.

EGYSZERŰ ÉLET

Azt álmodom, hogy fölkelek,
megmosdom, teát iszom, így vagy úgy,
de ránézek a feleségemre:
fölkel, megmosdik, így vagy úgy,
de rám néz,

azt álmodom, hogy kilépek a házból,
autóbuszra várok, a feleségem
utánam jön el, kézen fogva
vezeti a fiamat;

azt álmodom, hogy este van,
a fiam alszik, a feleségem vetkőzik,
villanyfénynél alszom el, s azt álmodom,
hogy azt álmodom:
teát iszom,
megmosdom...

AZ ÁLLOMÁS KÖZELÉBEN

Vasárnap délelőttönként s ünnepnapokon
vakvágányra állított szerelvények közt sétálgatok,
a sínek között olaj és poshadó esővíz,
köröttem pislá kaviccsal és szunnyadó
szénnel megrakott vagonok,
pirosra mázolt, lezárt vagonok,
belsejükben talán fagyasztott hús
vagy eper van –
az állomás fölött rozsda száll,
a dolgok áthelyeződnek,
én maradok.

A FOLYÓN TÚL

Egy pillanatnyi időre
nem vagyok jelen itt, ebben a természetben.
A fák nem zöldek már
és biztosan nem is szépek.
Nem illatoznak és már nem is nyitnak
az őszi virágok.
Új kapcsolatok jönnek létre,
mintha csak valaki más számára,
illetve valami más miatt.
Mély lélegzetet vettek a kövek,
száll az erdő.

TAVASZI HÓ

Különös tavasz volt az idén.
A világoszöld fűre,
az elsőként virágba borult fákra,
a fehér és sárga virágokra.

az áprilisi falura,
a májusi hegyekre
a városi garázsok körüli parkokra,

háromszor is hó hullott.
Nem maradt meg sokáig, ám e napfényes reggeleken,

e vakító fehérségben és ragyogásban

kénytelen-kelletlen úgy éreztem,
hogy mindeme különleges szépségnek
jelentéssel kell bírnia számomra is.

S csak nagy nehezen értettem meg,
hogyan nem, mégis köze hozzám ennek az egésznek,

nincs semmi jelentősége a számomra, kívül esik
mindazon, ami én vagyok, s nem tud mondani semmit,

egyéltalán semmit.

BEVESZEL EGY TABLETTÁT

Rosszul érzed magad?
Beveszel egy tablettát.
Beesteledik, lehűl a levegő,
pulóvert húzol magadra.
Rettegsz a huzattól,
a hidegtől, s talán
az örömtől is.
Már amiatt is kutyául
érzed magad, hogy időnként
neked van igazad.

FELJEGYZÉSEK

1

Kezembe veszek egy almát. A fény felé
fordítom, az ellenfény felé. Az egyetlen
lehetőségről beszélek, majd önkéntelenül
egy másik hozzáillő
helyre teszem.

2

Azt mondod, nincs kedved;
én meg igyekszem
újából mosolyra deríteni a dolgokat. Ha elmosolyodsz,

nem szólok semmit, de hirtelen valami
homályos rettegés
kezd sarjadozni bennem.

3

Kezedbe fogod a kezem, rálehelsz,
kicsit szomorú vagyok: vajon mindabból,
ami elkerülhetetlenül bekövetkezik,
szebb lesz-e valami is?

4

Időjárás-jelentés: esik, süt a nap,
változó felhőzet, kiderül, hűvösre, melegre fordul,
és ellenkezőleg. A jelentés friss, odafigyelsz rá,
de nem ismétled el. Túlságosan jól
ismered a szavakat.

5

Fiatal vagy még, hibát követsz el.
Úgy érzed, akkor is olyan leszel, amikor elmész,
mint most. De tévedsz:
az ember fokozatosan távozik. A legjobb
a hosszú élet.

6

Vajon tökéletes-e ez a fiatal nő? És a háta mögött
levő világ? Az irodaházak,
ablaküvegek, a kulcsra zárt kapu?
És a keringés az éjszakai égbolton?
A haja fölött?

7

A lényeges dolgok (víz, kenyér
és hasonlók), s ezzel nemcsak te
vagy így, távol esnek tőled.
Vagy hozzád közel.

8

Alsom. Gyönyörű, békés nyári nap
van bennem, noha egyre sötétül már a víz kékje.
Felébredek hát. Odakint esik. A valóság
valóban mindig felülmúl
minden képzeletet.

9

Nem szükséges itt mindig rosszul érezned magad.
Pozsonyban
gyönyörű helyek vannak. Például
az ötös végállomása, a félig üres
személyvonatok a pályaudvaron,
az üres mozi.

10

Az idő múlik és egyre szebb
az ébredés, a mosakodás, az öltözködés,
a zöld tea a fehér asztalon,
a kockacukor, az autóbuszok
és általában minden.

11

– Ennyi és ennyi éves vagy, kedvesem,
a szemed kávébarna, s gondot okoz a bevásárlás,
a takarítás, és én nemkülönben. Mindketten
elfelejtjük megöntözni a virágokat.
Vajon mit rontottam el?

12

A kutyus, melynek gúnyos mosollyal
adsz egy nevet, ragaszkodik hozzád,
holott erre aligha van oka. És mindörökre eleven marad
a neve, mely ezentúl már rólad vall.

13

Arról írok, amit ismerek:
asszonyról, gyerekről, tájról, tárgyakról.
Hirtelen minden új és mindennek neve van.
Ugyan milyen esélyük lehet velem szemben
nekik?

14

A jövőn töpregek.
Gyönyörűnek tűnik, hiszen sok minden abból,
ami pillanatnyilag megkínozt, nem lesz már.
És egyáltalán nem téveszt meg,
hogy én sem.

15

Minden, ami naivítás, ami valamiképpen félresiklott,
ami unalmas, rossz és jelentéktelen,
a tiéd is. Talán éppen
ezért nem szereted.

16

Štefan megérkezik, elmegy,
hibát követ el, mosolyog, helyrehozza. Štefan
Poprádon van, Pozsonyban.
Hát én?

17

Utolsóként kelek fel. Valami homályos
szorongással nézek szét a lakásban:
konyha, szoba, fürdőszoba.
Megvetett ág, teamaradék.
Elena már látta mindezt.

18

Epitáfium: Ti, kik autók alatt leltétek halálotok,
és kórházakban gyönyörű láz nélkül,

meglehet, haldoklásotoknak
mégis volt
valamilyen értelme.

19

Ha elszánod magad és kezvedbe
veszel egy áttetsző, édes
almát a vasárnapi asztalról, tudatosítod-e,
hogy hirtelen tétozáásodban
egy világ sűrűsödött össze?

20

Részvétlátogatáson voltunk,
meghalt egy idős asszony.
Némán üldögéltünk a pokrócokon, senki nem szólt semmit,
a televízióban sem, amelyet nem hangosítottak
fel.

21

M-et nem nagyon szeretem, azazhog
egáltalán nem. Örölnék, ha nagyon
boldog lenne,
de nem az.

22

Felsorakoznak mögötted a napok,
szorosan egyik a másik mögé. Van egy kevés idő,
kicsivel több is a kelletténél, minden logikusnak tűnik.
És mégis minden új esemény
váratlanul ér.

23

Testvérem kislánya és a táj,
ahol korábban sohasem járt még. Csak bámul maga elé
és hallgat. Minél többet lát,

annál kevesebb szóra van szüksége. Még így is talál
módot a megnyilvánulásra.

24

Végül is minden valóra vált,
amit fontosnak tartottál. A szerelemben is.
Mindez előtted van: kicsit megváltozott
formában és olyankor, amikor már csak homályosan
emlékszel
egykori célkitűzéseidre.

25

A világ, amelyet kitalálok,
már régóta nem hibátlan, s végeredményben
mindenfélét meg tudok érteni. De nem vártam volna,
hogy teljességéhez végül is valamennyi hibája
elkerülhetetlenül hozzátartozzék.

26

Fényektől sugárzó éjszakai tájon utazom keresztül,
magam mögött hagyom síkságait, kulcsra zárt városait,
amelyek tele vannak egy névtelen szerelemmel; elveszítek
ezt-azt.

Mi az oka,
hogy állandóan e szerelem
kellős közepén vagyok?

27

Ha tévedtem is, most,
annyi év után, voltaképpen örülök. Végül is
hogyan élhettem volna túl ezt a rossz napot,
ha nem éreztem volna, hogy
megérdemeltem?

28

Egy álom: hozzáérni egy kézhez, ám ez a kéz
visszaautasítóan elhúzódik. Kérdésem

ismeretlen asszonyomhoz:

Ezt talán nem szabad?

Mire ő:

lehet.

29

Minden szomorúságod akár a süket virágok,
vízből való, illattalan, megnevezetlen, könnyű
leszakítani, nem hosszú életű, képtelen ellenállni
az álomnak és a nappalnak is, tele van vele a szemed,
semmi hasznod belőle,
az enyém.

30

Az erdő a rét fölött terül el.

Mintha egymást tükröznék kölcsönösen. Mindegyikük
önmagát mutatja. Egy távoli motorkerékpár
zajában egyesülnek.

31

A szavak

nem illenek egymáshoz. De a vers végső soron
manuális munka. Az anyagot
kezedbe kell vened. És máris világos számodra:
ezt nem,
ezt nem.

32

Az idő mindent orvosol, kedvesem,
s helyrehoz. Úgyhogy egészében véve, tudod,
a türelem a legfontosabb. Csak várj, s telt ajkaid mögött
újból kinőnek tiszta és csaknem egészen
áttetsző fogaid.

33

A könyv megíródott. Nem maradt belőle
semmi – benned. De a rengeteg
papírlap megtelt és itt van – a fáradság,
a munka. Az örökké halasztgatott dolgoknak
súlyuk van.

34

Akadályok? Hát igen, sorra küzdöd le őket,
de nem fújod ki közben magad. Csupán a csodálkozás
és a csüggedés marad,
hogy az olyanok, amilyenek a tieid, egyáltalán
lehetőségek.

35

A gyermekeid nem a legkedvesebbek
és legtöbbször bizony
nem is nagyon jók.
Igaz, annál kevésbé
félted őket.

36

A jövőért azért érdemes
feláldozni azt a néhány évet. De nincs szükséged
különbözőbb elhatározásra. Mindenhogyan
feláldozod őket.

37

Végül is a győztes én leszek. Ez alkalommal azonban
a győzelmet képes leszek elfogadni:
akár egy kavicsokból kirakott mozaikkép,
az egész apró-cseprő vereségeimből
áll össze.

38

A Malinovszkij utca eső után: a házak mintha újak lennének,
élesek a körvonalaik, kirajzolódnak a széleik.

Ez az utca előttem is
észrevehetetlenül más volt,
utánam is az lesz.

39

A konyhából kihallatszik a motozása,
porcelánt, üveget tör.
Talán mosolyog is.
És ha nem olyan, amilyennek gondolom?
Ha még szebb?

40

Félted a fűvet és a fákat.
Hát ez az új vasbeton híd?
Látod-e, mint darabolja szét
a virágra borult víz, mint semmisíti meg
az esőáztatta növényzet?

41

Fáradtan, rosszkedvűen, nyűglődve
a barátságtalan délutáni lakásban.
És mégis, mennyi fény és melegség van
egy villanásnyi homorú meztelenségben is,
amint kilép a fürdőszobából.

42

Mit se számít, ha ritkul a fog
és a fekete hajsza, s a haj egyáltalán.
De ha fogytán a kíváncsiság,
a figyelem,
s az öröm is?

43

Ha már nem akarunk többé együtt maradni, a ténynek,
hogy szeretsz, amint mondod,
nem szükséges utolsónak lennie
az okok végtelenbe nyúló
sorában.

44

Boldogság, természetesen, létezik,
csak hogy összefüggéstelenül. Olyan, akár a képek sora,
ha akarod, ki is vetítheted.
Lehetsz boldog; utólagosan
vagy éppen előzetesen.

45

Tapasztalatlanabb szeretnék lenni,
például, ha eszembe jut,
mennyi mindenre emlékszem a gyermekbetegségeimből,
vagy, valamivel homályosabban,
a szerelemből.

46

A költészet mindenkire másféppen
beszél a való világról.
Nekem is mást mond
meg neked is.
Még hogy van bennünk valami közös!

47

Hullik a sűrű haj, mindenütt
van belőle: csodaszép szőke,
gyönyörű fekete,
piszkosszürke hajszálak szanaszét.
Valamennyi az enyém.

48

Azt mondd, őszől
gyakrabban jársz majd moziba,
színházba, és igen, igen, hangversenyekre.
Mindezt úgy értelmezem, mintha azt mondanád:
nem vagyok boldog.

49

A táj, amit elképzeltél magadnak,
itt van, maga a valóság, minden kétséget kizáróan
rád ismer, de te,
mint általában, most sem akarsz
hinni neki.

50

Felmosod a kövezetet. Milyen szomorú,
ahogy a hideg víz és a hamu összekeveredik.
Nem kell szenvedned.
Meglehet,
egy angyallal szemben maradtál alul.

51

Valaki nem tud valamit, miként tegnap én,
valaki felébred, miként tegnap én,
miként holnap én, valaki felkel,
miként tegnap én, miként holnap én,
miként ma.

52

Rossz álom: asszonyok, gyerekek, tárgyak
és fák, minden mozdulatlan, rendkívül
kifejező és magától értetődő. Főleg a köztük levő
távolságok.
Kapcsolatok nincsenek.

MILA HAUGOVÁ

A BOMLÁS FÉLIDEJE

TIZENNÉGY ÉVES LÁNY

Az ajtóban áll.
Lassan becsukja.
Soha nem megy el egészen,
csupán különválnak a hangjától.
Keresztülballag a hídon;
a hajában égő szurokszegfű.
A túlsó partról integet.

A fiúk mosolyognak rá,
mintha valamivel az adósuk volna.

BENNEM

Azbeszt-fellegek.
Ónszínű láthatár.
Széltében-hosszában csak te.
Én már nem is férek el ott.

A BENSŐ TENYÉR

Ha szembejössz velem, egyszerre távolodni kezdesz. Ha az ellenkező oldalról jössz, hirtelen itt vagy mellettem. Ezt a logikai ellentmondást csak a szerelem oldhatja fel. A jobb és a bal oldal vagyunk egymás számára. Egymás tükörképei. Te, az álomnak éppen a fele.

Ne törődj a macskák szemével. Másban higgy. A torony talán megmutatja néked, hány óra van.

Ígérd meg, hogy nem mondasz nemet, ha újból itt lesz a szemem egy más idővel. Mutasd meg a benső tenyered: azt, melyet nekem tartogatsz.

VIRÁGZÁS

Haldokolni fogok a szádon,
virágozni a hajadban,
kenyérré,
sóvá
változtatlak.

A gondolatom leszel, a napom,
a földem.

Tisztán csobbanó éjféli kutam.
A tűzvészem, mely fellobbant,
s többé már nem húny ki soha.

SZERETKEZÉS

A f é r f i : Hogyan mondjam meg,
                  hogy nem megyek el.
                  Közelebb hajolok
                  a szavaihoz,
                  mint kellene.
                  Jó lenne, ha érezné,
                  hogyan akarom,
                  de neki
                  megtetszett minden,
                  ami törékeny.

A n ő : Talán elmegy.
          Elfordul,
          hallgatni fog,
          nem akar majd
          beszélni magáról?
          A kezek, a lábak, az ajkak,
          a testek ugyanazt akarják –

más szavakkal.
S én ezt soha nem tudom
egészen.

AZ IDEGEN FÉRFI

Az asztalon
kenyér, sajt, alma.
Az idegen férfi eszik.
Elszégyellem magam,
mintha meztelen volna
és az ennivaló az asztalon
csak az övé.
Enni valakinek a tenyeréből...
Kíméletes megszelídítés?
De az a kín később!
Mintha lopnék.

ARÉTÉ

Nem rejtőzöm el a tükörben.
Türelmesen gyűjtögetem, amiből újfent álom lesz.
Egyetlen képből sem tudok kiszakadni.
Minden itt van.
A lány, szerelemtől megfosztott testtel,
az anya, aki hisz abban, hogy túlélem őt, s hogy a
karjaimban
hal meg.
Elárulsz. „Ki az a harmadik, aki szüntelenül mellettem
lépdel?”
Miként a halál is hasonlít mindahhoz, ami azt bizonygatja:
élünk.
„Mi, fájdalmak eltékozlói.” (Nézd, milyen ravaszul

alkalmazkodnak a szívek.) ...s majd az öröm is elkerül
bennünket, rejtőzködőket.
Testünk sötétjébe zártan jó előre lemondunk mindenről.
A bánatunk visszhangtalan marad. Ez az áldozat oly
hiábavaló. De a gyermekkor mégis volt.
Tele egy lehetséges szerelemből fakadó fájdalommal,
a szeméremtest
opál ragyogásával elárasztottan...

A TEST NEVETÉSE

Ha az asszony teszi ugyanazt,
amit a férfi,
föléli erejét,

lapozgatok az anatómiában;
comb csévéje.

Én ugyancsak vágyakozom,

a férfi előrehajol,
hogyan megtéveessen;

soha nem tudom megszokni a szépséget,
örökösen elszáll, amit valaha megpillantottam;
nincsenek tartalékaim egy hosszabb útra a sötétségen át.

TÁVOZNI

A f é r f i : Nem teszek eleget a hívásának.
Még itt vagyok,
még mellette vagyok,
de szeretnék egy kissé
messzebb menni tőle.

Azt várom, hogy
megtiltja.
Amint utánam mozdul,
útnak
indulok.

A n ő : Ugyan miféle erdőket akarsz
látni még?
Miféle tengereket?
Ugyan mit mutathatsz
még nekem?
Nem akarok mozdulni;
nincs hozzá kedvem.
Te csak menj el, ha akarsz.
A legmesszebbre eltávozni annyi,
mint újból visszatérni.

LEHETSÉGES GYENGÉDSÉG

Meglehet, az autóbusz
ablakán túl,
amelyen hirtelen
kitekintünk,
minden más.
Lehetséges gyengédség.
Testek szívverése.
Minden az enyém, amit csak
nézegetek?
Egyre csak távozom,
fél lábbal,
akár a sírban,
benned.

ALTAMIRA

1

Altamira.
Belső tér, mely megmaradt.
Vonalak visszhangja.
Homokban jelenlevő kő.
A kéz biztonsága. Az erő.
Szavak nélküli igazság.

2

Altamira.
A kéz biztonságában jelenlevő
belső tér.
A kő, mely a homokban maradt.
Az erő.
Szavak nélküli igazság.

3

Altamira.
Belső tér.
Mintha a homok maradt volna meg
és a szavak nélküli
igazság.

4

Altamira.
Belső tér, mely jelenlevő
maradt.
Kő, mely a homokban...
Altamira,
...mintha a homok...
...és a szavak nélküli...
Altamira.
Alta...
...erő, tér.

TAVALYI ARCUNK

Valaki hosszan és mereven
bámul bennünket.
Fölismerem
tavalyi arcunkat.
Szűrós szemmel figyel
és mérlegel.
Értelmet ad az emlékezetnek,
mely ismét gazdagabb lett
egy új kép ismeretével.

EGGYÉVÁLÁS

Benne vagyok mindenben,
amit valaha megszűlt az óceán.
Az agyagban és a homokban ottmarad
hűséges tenyerem
és mezítelen lábam nyoma,
különválok,
majd újra egy leszek
a kövekkel, melyeket
egyszer már életre keltett
Orpheusz lantja.

X X X

Diószemek, csillagok, kezek árnya.
Holdkóros agyag.
Sokan segítenek. Itt, ahol élek...
Itt vagyok bűnös. Azért, amit mondok.
Azért, amit nem mondok.
Reggelenként két tükör között.

Mindent előre átélek,
ha valami valóban megtörténik, már csak emlékezem rá.

Egyetlen pillanat kézjegye – – –

X X X

Éjszaka az éj közepén.
Semmivé válsz lassan,
előbb a mosolyod, majd a szád, a szemed, a gesztusaid,
a lépteid.

Kövek. Szél. Fal. Beteg vadállat szűkül benned.

Hajnalban megrezzen a tűz határvonala.
Úgy térsz vissza, akár egy isten, aki elfelejtette
szétválasztani a fényt a sötétségtől, a nappalt az éjszakától,
a férfit a nőtől.

Szeress engem, mintha belőlem lennél.

AZ ÁLOM TESTE

A csillagok a földből nőnek.
Éles hang szól rád a sűrű
ragadós sötétségből: – Gyere! –
– hullócsillag zuhan,
hosszú, izzó csóvát húzva maga után,
fényt szór a sötétségbe.
Fölfedezem az álom testét:
a helyet, hol nem nő semmi,
a hát gipszöntvényét,
kígyótoját mélyen a földben,

az érintés nélküli szeretkezést,
a szerelmet
és állatian szomorú Küklopsz-szemét.

TELJES SZÍVFOGYATKOZÁS

A világ a kőben.
Én az ős és a tél között.
Telihold – akár a kihámozott gyöngyszem,
teljes szívfogytatkozás.
Borostyánnal kettéosztott fal.
Jelentésüktől megfosztott szavak.
„Mikor fogok hinni neked?”
A mélyre, holt szerelmekre
nyitom rá az ajtót.
Nem segítenek.
Mindig minden előlről. Ugyanaz. Más.
Ezüstös patina a fűvön, zöldes zuzmara.
Újabb fal Orpheusz kertjében,
aki nem néz szét maga körül.

KÉT TÜKÖR

...menj, míg meg nem szereted a rosszat is.
Felém észak van, hó van.

„Állati napokat élek,”
meztelenül lángolok. Szeretném,
ha szín lenne a fény, ha csillag
lenne a szó...

...szeretném ha két tükörben
egyetlen arcom lenne –

MASZKOK

Önmagunk és önmagunk közt,
az arcunk
és az arcunk közt,
az álom szűk térségében,
a test és a halál közt
virraszt – anima mia –
váratlanul, mindörökre, visszavonhatatlanul;
a tűz árnyéka,
melyre sötétség les,
láthatatlan csorda lehelete,
az álom elkapart csontjai – – –
a hát deltája és a hát között,
a széttárt öl
és a kőöl között,
vigasztalhatatlan szem
közted és köztem –

ALFA FIGYELMEZTETI A FÉRFIT

Rejtőzz el, itt vannak a halottaid.
Rejtőzz mély kútba,
rejtőzz szakadékba,
csillagokba, szavakba – – –
Itt van mindenki, akit megannyi egykori életedben
valaha szerettél.

A férfi eltűnik lassan,
előbb a mosolya, aztán a hangja,
szeme, mozdulatai, léptei – – –
Majd visszatér... akár az isten,
aki elfelejtette szétválasztani egymástól
a napot és az éjszakát, a tüzet és a vizet, a férfit és a nőt.

HALOTTI MASZKOK

1

Alfa halotti maszkokat készít.
„...semmit sem szeretek jobban nálad,”
mondja a férfi. Alfa megmerevedik, a kezében géz,
színek, fadarab. Mindegyik halott
éles madár csőr-hagyta nyom.

2

Fehér csontok világítanak.
Betelnek a csillagok tükrei.
A bölcs forrás tud a szomjúságról.
Újból vérezni kezdenek a maszkok: a szemgödrök,
halántékok, csuklók.

3

„A madarak tudják a nevünket,”
mondja Alfa. Végigtapogatja amulettjeit.
Csendes, okos állatként megjelenik a férfi.
Magában vér helyett az asszonyal.
A szerelem-asszonnyal. A halál-asszonnyal.

A BOMLÁS FÉLIDEJE

Csontvázam csontváza.
Vérem vére.
Aki szeret, nem kérdez.

Vigyed!
„Iszol a boromból, eszel a kenyereimből.”

Ó, vizek üres zöldje!
A hely, ahol köveket dobálsz a szakadékba,
a hely, melytől nem foszt meg senki –

...Mozart csontjainak pora.
Fehér sírhalom.

FESZES MASZK

*„A tükör, mely utoljára látott engem.
Az ajtó, melyet a világ végeztéig becsuktam magam mögött.”*

Jorge Luis Borges

Az ajtót, ahol megtaláltak, becsukom lassan,
a halálban rád hasonlítok, az álomban:
amíg itt vagy, vándor vagy, ha elmész,
vendég.
A tükör eltűnik előled.
Elszakítod tőle arcodat. Kiről tudtál mindent,
kivel együtt tudsz mindenről?
Egyiketek marad és mindig ugyanaz lesz.
A magány köve szürke, sima felületű, akár a bőr.
Megannyi magányosság a szeretett test fölött.
Oly közel a halálhoz.

Soha nem leszel felnőtt,
soha nem halsz meg,
soha nem bocsátasz meg nekem.

A szó a halál eszköze.

NEM HIÁNYZUNK MAJD?

Ingeborg Bachmannak

Hiányzunk, szerelem.
Gondolkodnunk muszáj.
Mit tegyünk a gyengédségért?
A bőrünkkel fizetünk érte,

álnok vérünk űz bennünket.

Minden gondolatnál
súlyosabb a szerelem.
Hogyan ismerjük fel?

A bőrünknek higgyünk,
a szívünknek, ágyékunknak,
fejünknek vagy az álmainknak?

„A homok ezüstjén félénk
skorpió táncol – – –”
Áruld el, szerelem,
jelezd valahogy:
(tizenegy egyforma szűz,
közöttük egy az igazi).

Áruld el, szerelem,
ő az?
Az illat a te legközelebbi
rokonod?

„Minden tűzön keresztüljutok, akár a tarajos gőte – –
Nem ismer félelmet és nem fáj neki semmi –”
Van szám, kérdezek,
van szárnyam, repülök,
én vagyok ez, vagy a versem?
Tudok-e egyszerre gondolkodni és álmodni?

Vagy valamit mindörökre el kell halasztanom?
Gyilkos dolog, ha egy nő nem az igazit szereti.
Áruld el, szerelem,
nem fáj valamid?

NAGY FEHÉR TISZTA FAL

Sötétségbe nyúló kezek. Tested
titkos áramai. Várod, hogy megszólaljak.
Időnként mindegyik szavammal hallgatok –

Te –
Idáig nősz.
Addig öllelek,
míg csontjaid nem lesznek
az én csontjaim.
Míg én nem leszek –

A tested az én időm.
A te önmagából előbukó tested.
Ölfej. Mindig közelben a folyó, melyben
a halottaink vannak.
Veled már-már tökéletes vagyok.
És közel a halálhoz.

Mély hangon zengő barlang.
Éj az éj közepén.
Egyetlen csillag, csillagképem
legelső csillaga.
Halottakat látok a horizonton túlra hullani.

Kettős hatalom; fény
és sötétség. Fehér nyakon kunkorodó
sötét hajsza. A pupillában
láthatatlan méreg.
Ó, ilyennek kellene megfesteni a világot!

Madár lenyomata az agyagban.
Csontok ritmusa.
Tollak diadalíve.

A fejet a fűbe hajtani.
Nekitámaszkodni a borostyánnal befuttatott falnak.
A halál megannyi alakban jó el hozzánk.

A héja a függőleges falon
lassabbra fogja zuhanását –
Önmagával elégedetlen hölgy,
ölében
egyszarvúval, egymás mellé helyezett
fénylő, éles fegyverek –

Nincsenek közös emlékeink.
Amikor már-már úgy tűnik, hogy nincs mit
veszteniünk, előlről kezdődik minden.
Teufelskreis.
Gyere!
Együtt hálni a fájdalommal,
kitépni szárnyainkat.

Feszés maszk.
Szoros álarc. Sápadt vér.
Szárnyaszegett tekintet. Kígyótetem.
Madarak csontváza. Villogó tollak méhrajja.
Szerelmesek az álom völgyének öntőformájában.
Casta omnia casta.

Idegen álomban ébredettek.
Kitépni egy csillagot. Köveket görgetni.
Csendes néma párzás.
Teremts nekem otthont a hangodban.
Ami nékem a legdrágább, azt kapod tőlem.
Hang vagyok itt.

Keresem a csillag nevét.
Keresem az álom nevét.

A vérvörös zafírt –
Névtelenül távozik az álom.
Madár röppen át a szobán.

Férfias szél fú,
s e szélfúvásban fű nő.
A férfiak lassanként halnak meg,
rínak az asszonyok.
Sókristály-késsel kettévágottan.

„Mit mások írtak, nem ment téged meg...”
Ölj meg! Engem a halál küldött, hogy közöljem
veled: élsz. Nagyszerű, teljes életet,
kit az állatok közelsége melenget.
Hallgass! És olvass régi verseket.

Öld meg, szerelemből!
Kettőnk titkot ígérő címere.
Az álom rázúdult a nevedre.
Ragyog az áldozat szívének
szánt edény –
A fájdalom vagy a tiéd,
vagy másé sem.

Szeretlek, vers,
vérem öntvénye,
„mit mások írtak, nem ment téged meg –”
Szeretlek elkerülhetetlen
bűntudattal.
Ha valóban létezel, hiányzol majd az álmomból.

KASSZANDRA

Azért élek csupán,
hogy beszélhessek arról,
ami megtörtént.
(E háború után már
nem lesz kinek -)
Mögöttem halott
szeretteim. Elöttem
egyetlen elkerülhetetlen
halálom.
Én, Kasszandra, egy a trójai nők közül,
a király lánya, papnő,
a győztes Agamemnónnal készülök halálos
csatára, aki (tudom)
a halálát keresi.
Most ismét az a nap villan eszembe,
amikor arra kértem
a királyt és a tanácsot,
hogy vessenek véget e háborúnak, de tüstént -
„Megtébolyodott, hallottam
suttogó szavaik. Teljesen megtébolyodott.”
Ennek a városnak nem volt szeme,
nem volt füle, nem volt hangja
és nem volt igazsága.
Tíz esztendeig várta
a falovat.
Apámnak nincs több gyereke már
a halál számára, egyedül csak én -
„Kő kövön nem marad,
tenyér sem tenyérben,
a folyók hűtlenek lesznek medrükhöz,
a madarak elrepülnek tolluk elől.
Senki nem hisz nekem, nem akar hinni senki nekem.”
A forró csendben felsóhajtott
a szent olajfaliget.

Asszonytestek fölé hajoló férfiak
kimondhatatlan magánya.
Azt kiabálom: még vagyok,
még élek. Anyám fűzfá-
ágyon ágyaz meg
nekem. Ami kiöli az emberből a vágyat.
Meg is ölhetnék valakit.
A harcokban megfáradt férfiak
kábultan alszanak.

A pont, ahol a fájdalom
és a gyönyör találkozik.
Hová mozduljak innen?
Meg is ölhetnék valakit. Bármelyikünk megtehetné.
Nem akarunk harcolni a férfiak
fegyvereivel. Rövidre szabott
időnket mi nem
pazarolhatjuk itt
lényegtelen dolgokra.

Be kell vallanom, a versírásban
találtam vigaszra,
abban, hogy az élet papnője lehetek –
Madár lenyomata az agyagban.
Dolgozik, beleég önmagába,
lassan kivehetővé válik a csontok ritmusa,
a tollazat diadalíve.
Felemelkedik.
Elsőnek a madarak hagyták el városunk.

A tenger felől. Minden
a tenger felől érkezett. Te is,
egyetlen szerelmem, akinek nem szegődhettem
nyomába. Ez volt a gőg adója.
Ez társadalmi helyzetem adója. Nem

követhettek: egyetlen,
vér nélkül megvirradó éjszakánk volt csupán.
Te valóban nem látsz, vagy nem akarsz
látni, apám.
Körötted
méreg és ármány minden kimondott szóban.
Engem, s az igazam elveted.
A várfalak körül legkedvesebb fiad
holttestét hurcolják körbe-körbe. A napon
madarak zsigerei rothadnak.
Véresen,
alacsonyán függ fejünk fölött a hold.
Mindent, amit át kellett élnem,
átéltem már.
Tarkóm selymes pihéit
megérinti a halál.
Fejemet legszívesebben
lehajtanám a fűbe vagy nekitámasztanám
a borostyánnal befuttatott falnak,
pupillámban kiolthatatlan gyűlölet.
Melyik réteg a tiéd?
Mély hangon zengő barlang:
keresztülvonulsz a magányon,
harangot öntesz belőle,
mindörökre elrejtőzöl benne,
a vigaszod ez a hang,
Kasszandra énekszava.
Mindegyik város Trója.
S Kasszandra mindegyikünk.
Árny az árnyból,
a hamuban gyöngyházfényű
kígyóbőrök fénylenek
ruganyosan és időtlenül –
Visszatérnek a madarak.
Szárnyak hálója. Csillagok gyöngysora.
Láthatatlan dal.

DANIEL HEVIER

SENKI KABÁTJA

Tavasznýáróosztél van.
 Berepűlnek szobámba a méhek, lepkék, motorkerékpárok,
 porcelánná változnak a barackok
 a porcelántálon,
 fölmelegedik a sarkvidék,
 a világűr laboratóriumában
 új csillagködfele keletkezik,
 galambokat fojtogatnak a kutyák
 és én,
 kinek még a tegnapi dátumot mutatja az órája,
 nekikészülődöm, hogy megírjam ezeket a sorokat.

Akkor hát vágjunk neki:
 legyünk néhány pillanatra nevetségesek.

KÉSOŐ

Már nem. Már saját
 életét éli a vers...
 Hirtelen oly távolinak tűnik,
 mint idegen határban a növényzet.
 Már nem tér vissza hozzád. Megírtad.
 Ezentúl egyedül járja a világot
 és tanúskodik – ellened.

HANGSZERELÉS

Ismét elhatároztam:
 nem az almáról írok verset.
 Olyan verset írok, amely az alma lesz maga.
 Új hangszerelés ez:
 valóság, amely

eljátszadózik velem,
oroszlán, amely két szó
közti végtelen
térben mozog.

VONATON

Mintha egy kicsit haldokolnék,
az ablakon túl, látom, elúszik az állomás,
őrházak ringatóznak a szélben,
s a hideg legélesebb karmával mindenbe belemar.
Valahonnan a távolból előtűnik az utolsó levél.
Beszélgetni kezdek az ismeretlen nagybácsival,
mintha szemérmetlenül mindketten ugyanabba
az almába haraptunk volna.

VILÁGJÁRÓ-TALENTUM

nem voltam sehol
s ha voltam is
nem láttam semmit
s ha láttam is
nem jegyeztem meg semmit
csak azt a füvet a londonból
newburyba vezető út mentén
mely ugyanolyan
rozsdás és poros volt
mint minálunk

otthon

EGY – NEVETSÉGES HASONMÁSAIM KÖZÜL

amint céltalanul lődörgök a sötétben
pillanatonként megérint a járókelők
nedves ajka
pillanatonként elhaladok
egy épp arra jövő test mellett
pillanatonként belebújok
egy idegen ruhaujjba
időnként megragadja valaki a kezemet
és nem adja vissza többé
égő cigarettával szája csücskében
pillanatonként átvillan rajtam egy ismeretlen arc
és mire végül
hazaérek
megállapítom
hogyan valakivel összecsseréltem magamat

D. H. TANULSÁGOS ÉLETE

Nem mondható,
hogyan az évek során megokosodott volna.

Már könyveket sem olvas,
azokat pedig, melyekkel megalapozta tudását,
szétosztogatja az ismerősei között.
Engedékeny természetű,
még önmagával szemben is az.

Fél a háborútól.
Fél attól, hogy megölnék őt.

Romlott a látása,
s az emlékezete is megkopott.
Nem vágyik arra, hogy utazzon.

Unja a sok beszédet,
és szót ért a cigányokkal is.

Vakon hisz abban,
hogy a szerencse nem hagyja el őt.
Szereti hallgatni,
hogy dicsérik.

Esténként meglátogatják őt a gyerekek,
pillangók,
zsebtolvajok,
apró kis szélhámosok.

Tegnap utazó volt,
megfigyelő,
költő.

Ma pedig...

Holnap meg...

PÁRHUZAM

lenyomod a kilincset
az ajtó kinyílik
kilépsz rajta az éjszakába
a csillagok közé
a körbeforgó úrbe
ehhez az ajtóhoz
nem tartozik
ház
ezt az ajtót csak egyetlenegyszer
nyithatod ki
és a kilincs nyomban
semmivé válik a kezében

rálépsz egy útra
amely csupán egy irányba tart
amely soha nem fordul vissza
egy útra
amely maga az idő

SENKI KABÁTJA

az alkonyodó kirakatokban
életre kelnek a sápadt próbabábuk
fejüket az utolsó
járókelők után fordítják
hosszú kezükkel
megérintik az üveget

egy fülbevalós suhanc
lampionokat aggat a fákra
az autóbusz hátsó ülésén
névtelen alkoholista alszik
a fényreklámok szétteregetik a városban
szakadozott hálójukat

néhány fekete öreg
üldögél az álmatlanság kertjében
néhány fekete vontatóhajó
horgonyoz az égbolton
néhány fekete galamb
röppen át
az alkonyatból az éjszakába

egy padon senki kabátja hever

úgy érzed mintha fáznál

MEGJEGYZÉSEK A FÚHÖZ

a fű

néma
és mozdulatlan

bénán
horgonyoz
a földben

reggelre mégis

körbefutja
a földgolyót

A HENTES MACSKÁJA

Nem marad más hátra,
mint hogy kisomfordáljon a nyitott ajtón
és nézze,
mint viszi el a mentőautó a gazdáját,
ezt a remek embert
véres kötényben,
akinek a hirtelen beállt csöndben
úgy tűnt,
hogy a kampóról visszahunyorgott rá

a leölt
állat
lelke.

ÖSSZEZSUGORODNAK A HÁZAK

miközben eltávolodunk tőlük és magunk mögött hagyjuk őket
összezsugorodnak a házak oly kicsik csakhamar akár a gyufás-
dobozok és velük együtt összezsugorodnak az emberek is akik
bennük laknak már nem is látni őket és mindegyik életsors ese-
mény szenvedés gond fekete lyukká válik emlékezetünkben
melyen át minden elillan fejünkből aztán az i betű fölötti pont-
tá majd végül ez a pont is eloszlik a levegőben

SCI-FI TÉMA

Ki tudja, mit csinálna
az a legutolsó.
Ugye értitek, mire gondolok.
Az a valóban legeslegutolsó,
az a végérvényesen legutolsó,
akinek csupán néhány órára maradt oxigénje.
Meglehet, a halottait temetné,
az eltelt századokon merengene,
elátkozná a csillagokat,
feljegyzéseket készítené,
nevetne,
beleköpne a tükörbe,
megőrné,
járná az elnéptelenedett utcákat,
bezárkózná,
kirabolná az üzleteket,
idegen nyelvet tanulna,
imádkozna,
szétverné a bútorait,
öngyilkosságot követne el,
vagy egyszerűen csak elmenne,
eloltaná otthonában a lámpát
és eltávozna.

A KLEEPOLIS BOLYGÓ

Paul Klee belépett egyik képének festett erdejébe és amikor újból előbukkant belőle, egy más időben találta magát, más dimenzióban, más színekben. Az első lény, amelylyel találkozott, egy kék hal volt, mely szembe úszott vele a levegőben.

Körötte ábécék, levelek, bohócok, növények bukkannak föl s tűnnek el. Milyen érdekes, gondolta magában a festő. Ki hitte volna, hogy a jövőnek ennyi mókás csörgőre lesz szüksége.

MADÁR-KÉPZŐMŰVÉSZET

egész nap havazik

oly sűrűn
hogya a hó
visszaszáll
a földről
az égboltra

akár egy visszafelé
pergetett filmben

a hóba
verebek rajzolják
kínai írásjeleiket

pókhálóvékony vonalak
ábrák
erezetek
jelek

veréb-michaux
veréb-pollock
veréb-klee

belevarrják
a hóba
félelmük
és bizalmatlanságuk
kalligráfiáját

VISSZATÉRÉS A VADONBA

A dzsungel
odébb szorítja szekrényeinket,
az íróasztalt,
a hűtőszekrényt, a gyorsforralót,
a televíziót.
A vánkosokból
hatalmas orchideák törnek elő,
mulatságos kolibrik
csapódnak lábadhoz.
Pálmalevelekre
fektetlek
a fák alatt,
melyek lombjai közül
permetezni kezd az eső.
Csend van,
összelegyedik
a lélegzetünk,
miként a folyóvíz a tengerrel.
Csend van, elhallgattak már a papagájok
és a vadon párás levegőjében
elnyugodott az élet.
Kesernyés ízű növények
nőnek körénk.

Aludj, körötted
zöld- és kékszemű
tigriseim járnak körbe-körbe,
ügyelve rá,
hogyan bajod ne essék.
Aludj,
mindenütt csend van,
csak két karod ágai közt
jó fel és nyugszik le váltakozva
a hold.

VESZTESÉGEINK STRATÉGIÁJA

képtelenség találkozunk

amikor a lakószobában vagyok
te a konyhában

amikor kilépek a hálósobából
te eltűnsz a fürdőszobában

amikor a legnagyobbnál vagyok
te a legkisebbnél

amikor bekapcsolom a televíziót
te megengeded a vízcsapot

amikor hevíer szövegeit írom
te viant fordítasz

amikor ébredezem
te elalszol éppen

két sietve álmodott
álom között
csupán ennyit sikerült mondanod

holnap talán majd látjuk egymást
de még nem sejted

hogyan az én mámat
már elnyelte a te holnapod

A FÉRFIAK, AKIK SZERETTEK TÉGED

valamelyik
ezer darabra
széthulló este

bejönnek hozzánk
a férfiak
akik szerettek téged

fel-alá járkálnak szobánkban
mint porból
és örökkévalóságból
levő mozgó szobrok

kinyitogatják szekrényeinket
átlépik
félretett testünket
szótlanul méregetnek bennünket

s én félek
nehogy megérintsenek
nemlétező
kezükkel

A BOSZORKÁNY LAKÁSA

A falon
megmozdult a kép.

A világoskék balett-táncosnő
összecsuksa napernyőjét
és elrepült rajta
a messzeségbe,
szétdobálva maga körül
mindenféle pihét,
konfettit,
üvegdarabot,
planétát.
Klarinétszót
hallani

a szomszédos lakásból,
melyben már vagy fél éve
nem lakik

senki.

AZ ELSŐ HAJNALI VILLAMOS

az éjszaka
hajnali négykor
a legszebb
amikor egy láthatatlan kéz
sorra előhúzogatja a sötétből
az áttetsző járókelőket
és a járdákra állítgatja őket
és olyan események történnek
amelyekről nem lesz szó
a reggeli hírekben

a járdaszéleknél
álmos taxik
nyúlnak el
elülső mancsuk fölött alig pillognak a fényszóróik
kialszanak az utcai lámpák
elcsorgott belőlük a neonfény teje
és az éj valamely zugából
akár egy fémből készült játékszer
melyet egy kisgyerek engedett útjára
előgördül
az első hajnali villamos
álmos testtel
és bágyadt mozdulatokkal
nyújtózkodik egyet
majd kiegyenesedik
és miután kirázta magából
az éjszaka minden kékjét
sóhajt egy nagyot
akár egy nő a szeretkezés előtt
megadóan elhelyezkedik
a síneken

HAMLET, AKI MOST IS ŐRÜLT

A J. S. Bach nevű számítógép
karosszékek
tévéreklámjaihoz
szerez zenét.

A Leonardo nevű számítógép
Mona Lisa portréjának
ezeregyedik eredeti példányát festi
s küldeményeit az előfizetési jegyzék szerint
juttatja el az első milliomosoknak.

A Hemingway nevű számítógép
emlékiratait írja
a levitézlett politikusok örömére.

A Napóleon nevű számítógép
a lélektani hadviselés
új változatának terveit
rendezgeti.

A Galilei nevű számítógép
visszavonja az elasztikus világúrról
szóló elméletét.

A Seneca nevű számítógép
a nőkérdésről és a bálnák
tömeges öngyilkosságáról szónokol
az ENSZ-ben.

Az Ádám nevű számítógép
és az Éva nevű számítógép
új számítógépeket gyártanak.

A Hamlet nevű számítógép
meghibásodott,
s ugyanazt az értelmetlen kérdést
ismételgeti a végtelenségig.

ÉS MOST EGY TÖRTÉNET KÖVETKEZIK

kiömlik
az utcákra
elárasztja a városokat
ellepi az arcokat
újabbnál újabb emberek
ugrálnak bele

az egész város
e történet szavaival van teleírva
a falakon
az új hídon
a vécékben
a hivatalokban
a felvonókban
történet mondatait olvashatod
amelynek
nincs kezdete se vége

akár a tengernek

ODÜSSZEUSZ HALDOKLÁSÁRÓL

mikor úgy érezte
hogy pilláira ránehezül már
a mágneses álom

el akarta fújni a gyertyát
de csak még nagyobb
lobbant a lángja

s így ebben a fényességben
még egyszer felvillant előtte
valamennyi útja és bolyongása

a levágott kakasok
a vér és a tánc
a hajók vitorlák
a tenger vitorlái

s miként egy erőtlén isten
az ágy szigetéről nekiindult
a szőnyeg óceánjának

a hullámok könnyörületesek voltak hozzá
s a függönyből utoljára
sirályokat lehetett hallani

HOMÉROSZ

itt üldögél
és mesélget közben
világrészek
nemzetek
igék
látomások
sorjáznak szájából
visszabámul a múltba
világtalan
hogy a szeme ne zavarja őt
a látásban
egy történetet mesél
ám valójában önmagát mondja
az a történet
az ő szájával
mozdul az ujja
és havazni kezd
megfordítja tenyerét
és fúj a szél
mindenféle dolgot
álmot és jóslatot
helyez el a térben
magához inti a pincérnőt
belekóstol
a sör fellegeibe
azután újból mesélni kezd
háborúkról és halálról
az elesett harcosok sírján
növé fűről

itt üldögél
állát tenyerébe támasztja kezével
és véres történeteket mítoszokat eposzokat
sorol

a férfi
aki nem is létezett soha

A FÉRFI TENGERT KERES

Részletek

megy bandukol a férfi
magába vonja őt a táj
leveleket szór a lábára
begyömösöli
a maga poros testébe
fától oszlopig
hurcolja őt
a holdfény hálóját
veti rá
míg egyetlen
mozgó ponttá válik csupán
a táj megkövesedett térképén

*

lépegető lábad közé
akár egy élő drótszál
gabalyodik az út
akár egy eres kötél
körbetekeredik körötte
s már nem ereszt el többé soha
nem rúghatod el őt magadtól
nem rázhatod ki a cipődből
nem moshatod le vízzel

folytatja útját
az út
de már veled együtt megy tovább
magához láncol
láncszemeibe csomóz
téged

nem szabadulhatsz tőle többé soha

*

a férfi hajót keres
tengere számára

a férfi tengert keres
hajója számára

ám a tenger lángokból van
s a hajó papírból csupán

*

éhes ajakkal
szomjas fogakkal
harap egy almába
arca teljesen
elmerül
a gyümölcs rózsás húsában
megeszi az egészet
de az alma íze
az almafában maradt

*

áll a tájban
figyeli hogyan

foszlanak szét feje fölött
a felhők szigetszoportjai

a férfi nevet ad a tájnak
de az úgysem fog soha
egészen őhozzá tartozni

*

házát a széllel
szembe építi

az a ház csontokból van
az a ház pókhálóból van
az a ház csendből van

annak a háznak túl kell élnie
a szelet és magát a férfit is

*

a tolvaj nagy léleknyugalommal
bemegy a férfi házába
elveszi tőle a kését
gyertyáját
és gyufáját
kiégetett pokrócát
küszöbét
s a küszöbe alatt növekvő fűvet
elveszi a kilincsét is ajtóstul
és végül ellopja
az egész házat
csak az utat
nem veheti el tőle
a lába alól
mivel a férfi

még akkor is azon bandukol
amikor éppen alszik

*

a férfi tűz mellett ül
amely számtalan darabra
hullik szét
becsukja és kinyitja
izzó ölet
ledönti a folyékony építményeket
a férfi kezét mossa a tűzben
megfeketedett kislejcséjével
nyesegeti a tüzet
hallgatja a tűz hangjait
ezt a gyönyörű csordogálást
nézi a tűz elgennyesedett
nyitott sebekkel
borított testét
sárga tűz
kék tűz
piros tűz
melyben minden tiszta
melyben minden mozog
melyben minden konkrét
és anyagi

*

a férfinak késre van szüksége
hogy különválassa a fényt a sötétségtől
a hétfőt
a keddtől
hogy kimetssze a csillagokat az éjszakából
és kimagozza a gyümölcsöt
megölje az állatot

lenyúzza róla a bőrt
megegye a nyelvét

és elbeszélgessen vele
a maga állati éhségével

*

a levegő hozzáért a levegőhöz
a kő átlépte a követ
az almában felsóhajtott valami

kivirítottak a játékok

az ajtók éleset kukorékoltak

s a férfi ekkor megpillantotta hirtelen
hogyan távozik
a fia
a feltört ajtón át

keresni
a maga
tengerét

*

a férfi behatol az asszonyba
kilép a maga
hideg meztelenségéből

és megmerül az asszony
meleg meztelenségében
hogy elkeverje benne
a cukrot a sóval
a magot a hamuval

a vizet a tűzzel
hogy éhségével
az asszonyt jóllakassa

majd

szétnyitva édes vállát
miként az ajtószárnyakat

kilépjen rajtuk
a hidegbe

*

az a nevem

amit
az apáimtól
az anyáimtól
az egykori harcosoktól
és vadászoktól
amit ettől a tájtól kaptam

minden reggel
ebbe a névbe ébredek bele
s úgy öltöm magamra
akár a bőrt
mely együtt nő velem

még nem felejtett el

a nevem
még nem felejtett el

*

a férfi mesél

hagyja hogy úgy hulljanak ki
belőle a szavak
mint bádoglemez
hulladékcsíkjai

amelyek már
semmire sem jók

vastag füzetbe
írja bele valamennyit
hogy a papír
feledje el őket

*

megkeseredik az éj

a sötétség teste
hozzáér
komoly testéhez

a férfi teste
húsból
és lángokból van

s ő tudja

hogy az összes asszony
kevesebb

mint egyetlen asszony

*

kiegyenesedik
az asszonytest
trópusi tájain

együtt vadásznak
hallgatagon
egyikük a másik mellett
egyikük a másikban
egyikük a másik ellenében

a férfi felnyitja
a rózsaszín termést

tengert keresve abban is

mivel hallott
a kagylókban rejtező
óceánról

bársonyos parton
álomba merül

de a tenger
már távolodik

*

hová tűnt el minden
a tegnap
és a további napok

a férfi tudja
hogy valamit ott felejtett

a gyermekkor tájain

de mikor
és mi volt az

*

verset ír

a papír felszíne alól
régi tárgyakat
húzogat elő
a réginél
a szétázottaknál
a már rég alakjukat
vesztetteknél is régebbiek

de a valóság
nem sokáig marad meg a versben

újabbat kell írni

és még újabbat

és másfélét

*

a férfi köveket cipel

meglehet emlékműnek
vagy sírkőnek
vagy hogy legyen egy saját tor house-a
mint ama fránya
jeffersnek

meglehet a feje
vagy a feneke alá kellenek

de meglehet csak azért
hogy azok a kövek ott legyenek
hogy egyszer

valaki elmozdítsa őket

*

rendületlen ott lóg feje fölött a nap
agyából kiszívja
nedvességet
feltépi ráncait akár a sebeket
tűzben benyálazott
hüvelykujjával megérinti őt
és belenyomja a földbe

este a nap lenyugszik
de még sokáig világít
az éjszakába
a férfi koponyájából

*

így hát bandukol
utoléri őt a saját léptei
elszáradtak és elhervadtak
a bankjegyek a kezében
elavult és kifakult a térkép is
benőtte minden
tengerét a fű
de a férfi
darabokra hullott arccal is
lankadatlanul keresi tengerét

UTÓSZÓ HELYETT

Tizenkét-tizenhárom évvel ezelőtt, 1984-ben a pozsonyi Madách Könyvkiadónál, *Gyűjtőpont* címmel terjedelmes versgyűjteményt jelentettem meg, mely huszonhat, a második világháború után indult, zömmel a fiatalabb évjáráthoz tartozó, s a magyar olvasó számára kevésbé ismert szlovák költőt mutatott be. A könyvet a magyarországi kritika újdonságnak kijáró érdeklődéssel fogadta, sőt olyan írás is akadt, amely az *Európa a szomszédban van* rácsodálkozássával üdvözölte a szlovák líra legújabb áramlatai, törekvései fölött szemlét tartó antológiát. A kritikus csodálkozása elsősorban azzal magyarázható, hogy a magyarországi olvasónak az ideig meglehetősen elnagyolt és egyébként sem túl kedvező képe lehetett a szlovák költészetről, annak akkori derékhadát pedig, melynek színre lépésével a 20. századi szlovák költészet tagadhatatlanul felzárkózott a legkorszerűbb európai poézisekhez és poétikákhoz, éppenséggel sűrű homály vette körül. Sőt, számos jele volt annak, hogy a magyarországi versolvasónak nemegyszer alaposabb ismeretei lehettek – és voltak is – a tőle távoli és idegen népek költészetéről, mint a vele szomszédságban és évszázadokig történelmi közösségben élő szlovák nép lírájáról. Igaz, ennek a tájékozatlanságnak, s igen gyakran a kiadói szakemberek, lektorok és lapszerkesztők részéről megmutatkozó érdektelenségnek, bizalmatlanságnak, felületességgel párosuló fölényeskedésnek mindenekelőtt történelmi, szociológiai, s lélektani okai voltak, amelyek a két nép közt kétségtelenül meglevő, egymással szembeni előítéletekben gyökerestek. Még akkor is, ha előítéleteinkkel nemcsak hogy kizárólag magunkat károsítottuk, hanem ráadásul azok minden esetben többet árultak el rólunk, mint előítéleteink tárgyáról.

Nos, azóta a helyzet ezen a téren – ha lehet – tovább romlott. 1989–1990-ig ugyanis ha a magyarországi kiadók közvetlenül igen elvétve vállalkoztak is a szlovák irodalom kiadá-

sára, a Madách évente mintegy tucatnyi szlovák író, költő legfrissebb művét jelentette meg, amely kötetek azután a két ország közti közös könyvkiadási egyezmény sok szempontból bírálható, de megszűnése után egészen a mai napig más-sal nem helyettesített, ezért legalább ugyanannyi szempontból hiányolható intézményének köszönhetően bekerültek a magyarországi forgalomba, illetve a magyar művelődés, szellemi élet véráramába is. Azóta sem akadt azonban kiadó, intézmény, egyéb vállalkozás, amely ezt a feladatot kézzelfogható eredménnyel vállalta volna, s talán fél kézen is össze lehetne számolni, hogy a rendszerváltás óta hány szlovák író, irodalmi mű jelent meg magyarul. [Nem sokban változik a kép akkor sem, ha figyelembe vesszük a különböző magyar(országi) lapoknak, irodalmi folyóiratoknak – Élet és Irodalom, Magyar Napló, Bárka, Kalligram – a szlovák irodalom legfrissebb eredményeinek bemutatására tett, kétségtelenül méltányolandó próbálkozásait is.] Sok egyéb mellett nem kedvez a szlovák irodalom legfrissebb magyar(országi) recepciójának a könyvkiadás támogatási rendszerének, a piaci-üzleti szempontoknak a könyvterjesztésben, könyvkereskedelemben való, minden korábbit meghaladó mértékű eluralkodása, a könyvtárak, illetve az olvasók vásárlóerejének radikális csökkenése, az olvasói szokások gyökeres átalakulása sem. Végezetül, de nem utolsóként, bizonytalansággal belejátszik a szlovák irodalom magyar(országi) recepciójának, kiadásának elapadásába a két nemzet közötti kapcsolatok elhidegülése, a kettőjük közti bizalmatlanság, valamint az egymással szembeni indulatok rég nem tapasztalt fölerősödése az utóbbi időben.

Pedig nem kellene sok bölcsesség annak felismeréséhez – annyira közhelyszámba megy –, hogy a két nemzet közötti meglazult kapcsolatok szorosabbá fonását egyebek mellett épp az irodalom, a művészetek, a szellem szféráiban lehetne kezdeni. Mint ahogy már látni is néhány példát az efféle törekvésekre. (Legutóbb például Fried István tekintette át követni való komolysággal a szlovák–magyar irodalmi kapcsot

latok múltját és jelenét, s irányította rá a figyelmet az e tekintetben mutatkozó jövőbeni feladatokra, lehetőségekre, s ismeretese a pozsonyi Kalligram Könyvkiadó ideillő erőfeszítései és tervei is.)

Ezek sorába igyekszik beilleszkedni szerény vállalkozásom is, mellyel a kortárs szlovák költészet öt jellegadó alkotóját szeretném láthatóvá/láthatóbbá tenni a magyar olvasó számára.

A sort MILAN KRAUS (1924) nyitja, aki egyfajta újszimbolista lírai hagyomány jegyében, meglehetősen társtalanul kezdte költői pályáját a második világháború utolsó éveiben, s lényegében mindvégig társtalanul, magányosan – azaz költői iskolákon és csoportosulásokon kívül – folytatta csendes küzdelmét a szavak meghódításáért, személyiségének kiteljesítéséért, a világ számára egyedül lehetséges birtokba vételéért. Az aránylag ritkán megszólaló, ám súlyos szavú, jellegzetes látású költők közé tartozott egész életében, aki a törvényszerűségek, az általános(ítható) mögött is mindig a különöst, az egyest kereste. Eredeti képzettársításai, szövegeinek filmszerű vágásai, zaklatott ritmusa, egyénített nyelve, s nem utolsósorban nyugtalanító kérdései – mert Milan Kraus a (rá)kérdező költők fajtájából való is volt – sajátos arcélú, izgalmas poétát mutatnak, akinek versei az emberben rejlő belső kozmoszra, belső végtelenre engednek rálátást. S bizonyára az sem véletlen, hogy törekvései – ugyan távolról – részben Pilinszky János halk miszticizmusára, részben pedig Nemes Nagy Ágnes „tárgyilagos személyességére” emlékeztethetik a magyar olvasót.

JÁN ONDRUŠ (1932) az ötvenes évek második felében indult a szlovák költészetet, metaforikus versbeszédet megújító ún. „nagyszombati csoport” tagjaként. Költészetének aktív szakasza a hatvanas–hetvenes évek fordulójára véget is ért; állandósult betegsége megakadályozta nyelvi–poétikai–noétikai kísérletei végigvitelében, jóllehet költészete így, korán lezárult formájában is a teljesség felé mutat, a teljességet idézi meg. Első kötetének versei lecsupaszított nyelvi-képi

konstrukciók, melyekben a költő, miközben módszeresen birtokba veszi az őt körülvevő tárgyi világot, állandóan szembe találja magát a világgal, s önmagával is. Ondruš lírai hőse megkettőződik: az eszményi és a megvalósult különvállik bennük egymástól. A *V stove žlče* című verskatedrálisanak – mely magyarul *Epeállapotban* címmel az 1994-ben megjelent *Hármaskönyv*ben olvasható teljes terjedelmében – lázadó Paulusa és rezignált Saulusa egyugyanazon személy két, egymással vitatkozó énje, s általuk az ember mindig ellentételezettségében és ellentmondásaiban éli meg az életét. Ondruš versei nemcsak a költői nyelvnek, hanem magának a szlovák nyelvnek a határait is alaposan kitágították (ezzel a gesztusával – de szigorúan csak ezzel! – a magyar olvasót távolról egy kicsit akár Juhász Ferencre is emlékeztethetné). S ha az imént a belső végtelenre való rálátást emlegettem, Ján Ondruš versvilága annak kozmikus dimenzióit, távlatait sejteti meg velünk.

ŠTEFAN STRÁŽAY (1940) – előbbi két költőnktől eltérően – a jelenség, a látvány, a jelentéktelennek tűnő mindennapi történés, a tűnékeny hangulatok, az embert körülvevő környezet, az „asztalon levő tárgyak” költője. Verseivel a hatvanas évek közepe táján jelentkezett: a költői képek egyeduralkodóinak, a „metaforák tűzijátékának” kellős közepén hangjának visszafogottsága, továbbá egyszerűsége, köznapisága, a prózához, a beszélt nyelvhez való közeledése szinte provokációnak hatott. Halk szavú, már-már teljesen eszköztelen, szerfölött homogén anyagú líra az övé. Költői módszere a három évtizeddel ezelőtt, 1966-ban megjelent első kötete óta alig változott: rövid, rendszerint egy-egy képet kibontó szabad versei a kétezredik év fordulója felé közeledő, személyiségét féltő ember nemritkán szorongásos életérzését, egyszerre vonzó és taszító világát igyekeznek megragadni már-már a krónikaírók elszántságával. Pillanatfelvételeinek, csendéleteinek, apró történetkéinek mindennapisága mögött azonban drámai erők munkálnak, tragikus események zajlanak, elfojtott feszültségek lüktetnek.

A Budapesten született szlovák költőnő, MILA HAUGOVÁ (1942) tulajdonképpen nemzedékéről jócskán leszakadva, törekvéseiben és a vele együtt indulók között magányosan, csupán a hetvenes évek második felében kezdte pályáját. Költészetének középpontjába ő is a megismételhetetlen, megtörhetetlen, leutánozhatatlan személyiséget állítja; lírai hőse a férfi és nő közötti kapcsolat, valamint a halállal, a semmivel, a transzcendenssel való szembesülés könnyörtelen útvesztőit járja. A műfordítóként a mai magyar költészet, továbbá Sylvia Plath, valamint a régi és mai japán költők háromszögében mozgó Haugová erősen szenzualista ihletésű lírája egyúttal erőteljes nyelvalkímiai kísérletek színtere is: a költőnő azok közé a poéták közé tartozik, akik számára a nyelv nemcsak a kifejezés eszköze, hanem egyúttal vizsgálódásuk tárgya is, akik nemcsak használják, hanem teremtik is a nyelvet. Ugyanakkor fontos szerepet kap költészetében, költői eszközei közt a csend, az elhallgatás, az elnémulás is: sorai-
ban, sorai között – akár a katedrálisokban – időnként fel-fel-süvít, már-már elemi erővel, fülsiketítő némasággal fel-fel-zeng – mindenkit magába szippantva – a csend.

A hetvenes évtized a kortárs szlovák lírában – a hatvanas évek forrongásával, kitöréseivel ellentétben – a csendes, viszonylag nyugodt, elmélyült építkezés évtizede volt. A szokatlanul nagy számban jelentkező fiatalok azonban alig-alig voltak képesek kitörni a megszokott, elfogadott sablonok szorításából, a könnyű sikerrel ámító klisék kényelméből. DANIEL HEVIER (1954) első verseskönyvét a hetvenes évek derekán üde hangjáért, sajátos természetlátásáért, nem mindennapi nyelvérzékeért, elragadó játékoságáért üdvözölte a kritika. Nyugtalanlansága, vibráló tehetsége azóta is állandó irányváltásokra kényszeríti Heviert, aki költészetének más-más színét, hangját, mozzanatát fölerősítve szinte kötetről kötetre változik. Egészében véve azonban őbenne is a mindennapok apró eseményeinek, szorongásainak nagy nyelvi erőket mozgósító – az iróniát és a szarkazmust sem mellőző – megjelenítőjét fedezhetjük fel, akinek törekvései napjaink

szlovák lírájában részben az elsősorban Jozef Mihalkovič és Štefan Strážay által művelt „hétköznapi költészetéhez”, részben pedig a cseh Nezvalék poetizmusát konok következetességgel továbbépítő Lubomír Feldek kísérleteihez állnak legközelebb. Hevier *Muž hľadá more* (A férfi tengert keres) című, kötetnyi terjedelmű verskompozíciója az ember önkeresésének és önismeretéért folytatott mindennapos küzdelmeinek a dokumentuma: „a férfi hajót keres / tengere számára // a férfi tengert keres / hajója számára // ám a tenger lán-gokból van / és a hajó papírból csupán”.

S ha kilátástalannak bizonyulnak is olykor-olykor ezek a küzdelmek, sugallja nekünk Hevier – s vele együtt e kötet további négy költője, sőt, tágítva a kört: az egész kortárs szlovák költészet is –, mégsem hiábavalók: hiszen önmagát pusztítva építkezik, s múlandóságában válik múlhatatlanná az ember.

Dunaszerdahely, 1996. december

TÓTH LÁSZLÓ

TARTALOM

MILAN KRAUS

AZ IDŐ BŰNE

Májusban	7
Főnevek	8
Éjszakánként s nappalónként	8
Töprengés örvénylő változások fölött	9
Mintha	10
További kérdések	11
Beszélgetünk	12
Néptelen pálya	12
Feltételezés	13
Történet	13
A vonal	14
Hogyha a kéz	15
Nyomások	16
Gyalogösvények a magasba	16
Az idő bűne	17
Az éjszaka megidézése	18
Barokk zene	19
Hegyek lakója	19
Alkonyatkor	20

JÁN ONDRUŠ

KETTÉOSZTÓDÁS

Menekülés	23
Szót kereső	24
Kettéosztódás	25
Auschwitzi tűz	26
Tánc	27

Emlékezet	29
A kétfejű macska	31
Csomó	33
Kiút	35
Úttalan utakon	36
Miután elolvastam Mark Twain elbeszélését az ide-oda ugrándozó békáról.....	37
Térdeplés	38
Szekrény	39
A kötéljáró	41

ŠTEFAN STRÁŽAY

EGYSZERŰ ÉLET

Egy regény kezdete	49
Valamilyen módon	49
Következtetések	50
Elsötétítés	50
B.-i motívum.....	51
Torony	51
És mégis.....	52
Otthonról.....	52
Az égről.....	53
A változó világról	53
Egyszerű élet.....	54
Az állomás közelében	54
A folyón túl.....	55
Tavaszi hó	55
Beveszel egy tablettát	56
Feljegyzések	56

A BOMLÁS FÉLIDEJE

Tizennégy éves lány	69
Bennem	69
A benső tenyér	69
Virágzás	70
Szeretkezés	70
Az idegen férfi.....	71
Arété	71
A test nevetése	72
Távozni	72
Lehetséges gyengédség.....	73
Altamira	74
Tavalyi arcunk.....	75
Eggyéválás.....	75
[Diószemek, csillagok, kezek árnya...]	75
[Éjszaka az éj közepén...]	76
Az álom teste	76
Teljes szívfogatkozás	77
Két tükör	77
Maszkok.....	78
Alfa figyelmezteti a férfit.....	78
Halotti maszkok.....	79
A bomlás félideje.....	79
Feszes maszk.....	80
Nem hiányzunk majd?.....	80
Nagy fehér tiszta fal.....	82
Kasszandra.....	85

©.....	91
Késő.....	91
Hangszerelés.....	91
Vonaton.....	92
Világjáró-talentum	92
Egy – nevetséges hasonmásaim közül.....	93
D. H. tanulságos élete	93
Párhuzam	94
Senki kabátja.....	95
Megjegyzések a fűhöz.....	96
A hentes macskája.....	96
Összezsugorodnak a házak	97
Sci-fi téma	97
A Kleopolis bolygó	98
Madár-képzőművészet.....	98
Visszatérés a vadonba.....	99
Veszteségeink stratégiája	100
A férfiak, akik szerettek téged.....	101
A boszorkány lakása	102
Az első hajnali villamos.....	102
Hamlet, aki most is őrült	103
És most egy történet következik	104
Odüsszeusz haldoklásáról.....	105
Homérosz.....	106
A férfi tengert keres.....	107
 UTÓSZÓ HELYETT.....	 117

Öt szlovák költő
Tóth László
válogatásában és fordításában

NAP Kiadó, Dunaszerdahely 1996
929 01 Dunajská Streda
P. O. Box 72
Felelős kiadó: BARAK LÁSZLÓ igazgató
A borítót és a kötetet tervezte: RÓTH REA
Nyomdai előkészítés: NAP Kiadó
Nyomta

ISBN 80-85509-48-2

A KÉTFEJŰ MACSKA

Öt szlovák költő

Tóth László

válogatásában és fordításában

NAP Kiadó, Dunaszerdahely 1996

929 01 Dunajská Streda

P. O. Box 72

Felelős kiadó: BARAK LÁSZLÓ igazgató
PETER ONDREIČKA rajzának felhasználásával
a borítót és a kötetet tervezte: RÓTH REA

Nyomdai előkészítés: NAP Kiadó
Nyomta: VALEUR Kft., Nagymegyer

MAČKA S DVOMA HLAVAMI

Päť slovenských básnikov –

výber a preklad:

László Tóth

Vydavateľstvo NAP – NAP Kiadó, Dunajská Streda 1996

929 01 Dunajská Streda

P. O. Box 72

Zodpovedný redaktor: LÁSZLÓ BARAK riaditeľ
S použitím perokresby PETRA ONDREIČKU
obal navrhla a knihu graficky upravila: REA RÓTH
Tlačiarenská príprava: Vydavateľstvo NAP
Vytlačila: VALEUR spol. s r. o., Veľký Meder

ISBN 80-85509-48-2

A KÉTFEJŰ MACSKA

*Öt szlovák költő
Tóth László
válogatásában és fordításában*

MILAN KRAUS
JÁN ONDRUŠ
ŠTEFAN STRÁŽAY
MILA HAUGOVÁ
DANIEL HEVIER
versei

45 Sk
280 Ft